55 *Lit*

d wszego złego, W

d wszelkie

ánie

grzech

niem skrzvdef twoich

Mod

E ktorego O

oim roz

nie

tanarios alendos esse vberius; Mercurialis ad hanc diuersitatem tollendam duplex scribit esse quartanæ principium, aliud breue, quod primis paroxismis terminatur, aliud, quod concluditur terminis cruditatis, & coctionis, & longissimum esse solet addens Auicennam, si primo modo accipiatur principium, recte imperare victum tenuem ab initio quartanæ, sed si secundo modo, valde melius sentire Gal. & alios, dum in hoc principio dicunt minime expedire victum tenuem; veruntamen huic responso acquiescere minime possum, quoniam quartana febris legitime, & exquisita longissima esse solet 1.epid.com. 3.t.4. quod si quis dixerit Hipp.in lib.de carnibus ad finem memoriæ traditū reliquisse, quartanam febrem duabus hebdomadis iudicari, & 2.aph.25. æstiuas quartanas bre

B ues nuncupare, concedam & ego quamlibenter, sed cum rarissime hoc eueniat in ea, de qua sermo, & vnicuique vel ruditur in arte versato abunde constet in morbo, qui cito sua tempora permeat, nulla ratione conuenire victum liberalē, sed omnino parcum, nunquam putauerim ad hoc ipsum solum in eo præcepto tradendo respexisse Auiccenam. Accedit, quod Auic. nō loquitur de huiusmodi quartanis quę paucis terminantur paroxismis, vt clare ex eo colligitur, quod subiungit, post tres septimanas pleniori cibo nutriendos esse quartanarios, ita vt expresse velit in quartana de qua sermo, a principio tenui omnino victu esse vtendum, non pleno, & copioso, vt habet Gal. Quamobrē dicatur potius, si nos propriam rationem, & indicationes spectemus, quæ a temporibus morborum accipiuntur, ita esse agendum, vt consulit Gal. ipse, verum si ad aliquod aliud,

C quod coniunctum sit, respiciamus, quodque propriam quandam habeat indicationem, quæ priorem ex morbo desumptam obscuret, profecto debemus rationem, si non vndique aliqua saltem ex parte immutare; fere enim semper a principio quartanæ, veluti cuiuscunque affectus melancholici prima vocata regio plurimis scatere solet crudioribus excrementis ex mala concoctione ventriculi, qui in illis frigidus est; vnde inter initia cogi videtur medicus tenuem victum præscribere, vt interim coquantur, ac debellentur cruditates, a quibus ventriculus leuatus rectius proprio fungitur offitio, qua re præstita, possumus victus rationem instituere prout tēpus, & natura morbi postulare videtur. Ex quibus clare cernitur, quomodo victus ratio, & plena, vt ait Galen. & tenuis, vt habet Auicen.in quarta… Vbi enim curans medicus co-

D gnouerit multas la… vndique debeant, antequam morbum adaugea… que præscribatur, quo maiori ex parte deuictas… assequetur; postea vero vsque ad consistentiā m… t viros in illud vsq; tempus ferendo oneri suffic… lutum quæsitū, mox (cū paucis Chyrurgicum fo… aceuticum ventum est in quo primum multis c… bus probatum fuit, quartanam a principio lenite… pit 1. ad Glauc. & male agere medicos illos rec… ibus insequentes, contra Gal.

mentem

KAZAN

Przy pierwszym Solennym Dźiękczynieniu

ZA

DEKRET KANONIZACYI
B. STANISŁAWA KOSTKI,

SOCIETATIS JESU NOWICYUSZA,

W Mieście Stołecznym Krakowskim

vv Kosciele

SS. PIOTRA y PAWŁA

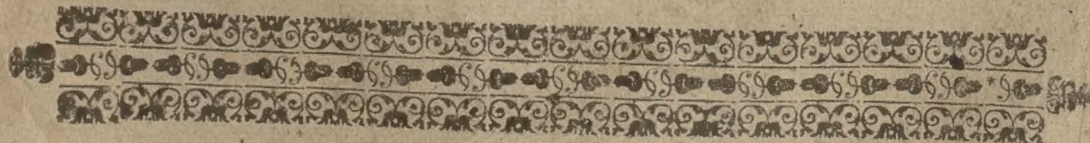
Collegii Societatis JESU

PRZEZ

X. STEFANA SCZANIECKIEGO S. J.

MIANE.

w Niedźielę Czwartą po Trzech Krolach,
Roku Pańskiego 1715. Dnia 3. Lutego.

w KALISZU,
w Drukarni Kollegium Societatis JESU.

Illustrissimo & Excellentissimo Dno

D. STANISLAO

IN BELTOWO & JASIENIEC.

CHOMENTOWSKI,

PALATINO MASOVIÆ

CAPITANEO

Kalusz. Zwolen. Hetowen.

Drohobycen. etc. etc.

Legat[illegible]

[illegible]

Illustrissimo, & Excellentissimo Domino,

D. STANISLAO

IN BEŁTOWO, & JASIENIEC

CHOMENTOWSKI,

PALATINO MASOVIÆ,

CAPITANEO

Radom. Zwolen. Złotorien. Drohobycen. &c.

LEGATO ad PORTAM SECUNDISSIMO.

Agnitudini Meritorum Tuorum imputa Senator Illustrissime, *non Nostræ parsimoniæ, quòd nihil Tuo Nomine, nihil beneficijs, nihil Teipso dignum offerat hæc pagina. Unum convenientiùs esse videbatur; ut* STANISLAUM, STANISLAO, KOSTKAM, CHOMENTOWSCIO, *Pacis Patronum, Legato Pacis dedicaremus; quantò enim Tibi major cum hoc affinitas, tantò melior nobis crescit audacia. Quodsi autem nobis, aut ingeniô nostrô molem Tuam metieris vix umbra, ad Illustrissimum tot titulorum solem; gutta, ad Domûs Tuæ fontem; atomus ad fastigium Nominis erimus. Hæret attonita Antiquitas, Dignitatis Vestræ admiratione defixa, quòd nihil adhuc CHOMENTOWSCIIS dignum obtulerit. Erubescit purpuratus Honor, quod Senatorios Domui Vestræ pingere Murices non sufficiat, aut quòd detritos tantùm a Majoribus Tuis habeat. Respice ad Generis Tui dignitatem: Solus enim tantum splendorem intueri potes. In* Boleslao Chabri *Regibus Poloniam, in* Suetopełcis, Radivillis, *Russiam, Lituaniam, Principibus, in* Wierzbowscijs *Siradiam Palatinis, In* Ossolinijs *Curiam Cancellarijs, In* Działynijs, Bidzinscijs, Denhoffijs, Gębiciijs, *Curules tam Sacras,*

quàm profanas Senatoribus, In Potoccijs, Lubomirscijs, Kalinowscijs, Exercitum Ducibus, In Antecessoribis Tuis totum Regnum implevisti. Pallet aurea fortunæ rota, quod ambire Vos nesciat, & quòd celeritatem Vestrorum non assequatur Meritorum. Quamvis Vobiscum nata, semper Vos comitetur. Cæcam se, vel nunc maximè, & sentit, & videt, quod inter sua pretia nihil Vobis æquale videat. Obmutuit vocale famæ classicum Vobis per tot sæcula canendis impar. Ipsi scilicet CHOMENTOWSCII tot ora encomijs Vestris fatigastis. Nec jam habet, qua Vos parte circumferat, quia Orbem gloriá exæquastis. Polonia Patria Vestra est, Orbis Patrimonium. Vbi sol oritur priùs lucem Vestram aspicit, quam Auroram; ubi occidit, in Nominis Vestri deficit contemplatione, & quasi pulchra splendorum invidia emoritur, quia plures in Vobis Illustrissimos, quàm in suo meridie radios numerat. Gelidus Septemtrio non tam nativo frigore quàm famæ Vestræ metu riget, ita tamen ut vinci á Vobis ardeat. Orbem quem caperet Macedo, Vos Orbem, qui Vos capiat non habetis. Ergo ad Superos usq; pertingite eâdem in paginâ, an in eodem immenso gloriæ Vos evolvite, in quo STANISLAI miracula recensentur. Estote cælestes, ita tamen, ut nostri sitis, Estote Dij sed Penates, hoc est Domestici; ita cælum colite, ut Vos Orbis possit colere. Et certè, si cælum est Polonia, CHOMENTOWSCII Numina essent, nisi mallent esse homines integerrimi, quàm Semidei, Illustrissimi, quàm Joves fulminei, Magni, quàm consanguinei Superis Alexandri, primi in Polonia, quàm tertij á Jove Ajaces. Neq; tamen Vos à cælo excusabit modestia, cui Nomen Vestrum profuso in odium fidei ab Hæreticis sanguine SEVERINI CHOMENTOWSKI, Nostri Religiosi, Vestri Consanguinei inscripsistis. Interea quo assurgimus, ut altum Dignitatis Tuæ attingamus? quæ tam non procul abest à Te, quàm Tu ab Jllustrissimo Parente Tuo. Ille Palatinus Masoviæ, Tu ejusdem subsellij Legitimus Successor, & altiorum candidatus. Ille Othomanico furori in aliena irrumpenti, ut non tantùm Portam, sed & vallum habuisset, limites posuit, ubi in illis lapidibus Aureum se MARTINVM, & non minùs hosti ferreum, quàm Patriæ probaret liberalem. Tu erumpentibus ex Turcia bellis Portam, dicam non Portam, sed bifrontis à multiplici supercilio, Jani templum præclusisti, & quasi à foribus lethum abegisti, Paci, securitati, aditu patefactô. Triennio Legationi illi sanè operosæ immorabaris, vix non immoriebaris, ut Patria viveret. Quantis sudoribus duplex Byzantij auxisti mare, ut unionem pacis Lechicæ conciperet. Quantâ fortitudine implacabile Lunæ Cornu tenuisti ut ad fœdus flecteres, ut crescentem in iras mitigares? Quantâ constantiâ mutabile in propositis sidus, in retinendo fœdere confirmasti. Jam expalluerat Lethale astrum in tempestatum Lechicarum præsagium, armavit in cladem nostram duplex cornu, quod toties clade Gentium acuit, ut ex Polonia libertatem, ex Orbe

Poloniam

Poloniam expungeret, Te Alcidem tanquam Acheloi cornibus opposuit Lechia, & fregisti. Hic Tuam cum STANISLAO æqua gloriam, Ille ad Chotimum Turcam, Tu Constantinopoli, uterq; absq; armis profligastis, uterq; occidistis orientem, ne diem infaustam Sarmatiæ accenderet. Assurge Porta Othomanica, ut CHOMENTOWSCIO fias triumphalis. Non immeritò enim inter triumphos suos numeret Imperatorem Orientis, cujus cor cæpit, & in partes traxit Sarmaticas, dum ex hoste amicum, ex barbaro fecit humaniorem, ex elato, rebus Lechicis acclinatum.

Hæc Tua in Patriam Senator Jllustrissime *Merita, non minora in Minimam Societatem, maxima tamen quia Tuam. Ad Themidis Petricoviensem libram in Te* Jllustrissimæ Genitricis Tuæ, *examinamus liberalitatem, & pretium invenire non possumus, etiamq; in illa Justitiæ sede nos jure legitimo Tuos credimus. Simul cùm vita ab* Jllustrissima Parente Tua *animum benefaciendi accepisse videris, ut quam illa domum produxit conservares, quam erexit inter tot adversa stabilires; Ne mortua Benefactrice morerentur beneficia, in Filio post obitum Parentis munificentissimæ, Patrem agis, totq; favoribus ex ANNA, Te, id est ex gratia natũ esse probas Gratianum. Veluti Nomen Vestrum Nobis etiam obtulissetis in Patrimonium, ut à Vobis bona, in Vobis Benefactores, hæreditate quadam possideamus. Emortua Genitrix Tua ubi nil post mortem supererat Corpus nobis asservandum reddidit, & animam daret si illam cælo non debuisset, partem tamen animæ suæ in Te nobis reliquit, ut vivere nobis non desineret. Hunc scilicet arbor illa* Wierzbowsciorum *in Te nobis Fructum dedit, sed Fructum extra Hesperidum iactantiam nobis aureum, aut illud pomum quo Novus Hippomenes Parentem Tuam in benefaciendo celerrimam, sequeris.*

Neq; satis Tibi est aureum fontem, Pactolo continuare. non satis Wierzbowianæ *arboris plantam esse, hoc est* Matris Liberalissimæ *insistere vestigijs, non satis post cineres fomitem alere pietatis, ita Majorum conservas beneficia, ut nova adjicias. Novam Samboriensi in Vrbe Nobis Domum, STANISLAO Templum erigis. Peregrinus antea in Patria videbatur KOSTKA, unde nisi curru vectum aliquando hospitem vidimus, quia, domo caruit, Tu domesticum effecisti, quò vicinior sit in commoda Poloniæ Tutelaris, & non minùs illam atq; Domum suam tueatur. Nondum illum sacrior ordo aris admoverat, Tu inservisti, ut victima saltem pro Lechia esset qui Mystes esse non potuit. Dixerim* Palatinus Masoviæ, *ex munere KOSTKARVM erigis Domum tanquam Tuam, & jam emortuam, (satis enim in uno STANISLAO vixit,) recenti STANISLAI suscitas prodigio. Quam merito ergo in Domum Tuam se* KOSTKA *recipiat, cui Domum obtulisti.*

Interim in exaggeratione Tuorum *Meritorum fatiſcit oratio tantoq; magis muneris decreſcit parvitas, quantò liberaliores in laudibus* Tuis *eſſe volumus, quaſi hoc ipſum novum beneficij* Tui *genus ſit quod de* Te *dicamus. Momenta* Tua *Annales ſæculorum, illuſtria facinora Librorum opera ſuperant. Arctior eſt quam ut* Te *capiat pagina, lentior, quam ut Dignitatem* Tuam *aſſequatur calamus, hebetior quam ut punctum Honoris* Tui *attingat ſtylus. Quare aut* STANISLAUM *hîc tantùm, aut* Te *in* STANISLAO *lege, & dignum aliquid oculo invenies. Nos ſuadæ paupertatem voto, (hoc enim divites ſumus) Patria altiſſimis Honoribus emendabit. Ita precatur*

Jlluſtriſſimo & Excellentiſſimo
Nomini, Honoriq; Tuo

Addictiſſimus Servus

& Exorator

Stephanus Sczániecki
Societatis JESU.

Facta est tranquillitas magna. Matth. 8.

PUbliczna niedawno przynioſłá byłá pocztá,że po-wracáiącego odnowionym przymierza torem, w ſzczęśliwey z pokoiem komitywie, do Polſki, od Oryentálney Porty; Wielkiego Poſłá Jáśnie Wielmożnego J. M. P. STANISŁAWA, á właśnie ze Chrztu Swiętego, KOSTKĘ CHOMENTOWSKIEGO, Xięſtwá Mázowieckiego, (to ieſt Oyczyny B. KOSTKI,) Woiewodę Generálnego; Wnuká Jáśnie Wielmożney Fundatorki Náſzey Piotrkowſkiey; á Syna Fundatorow Náſzych Sámborſkich, owſzem y ſamegoż Fundatorá Kośćiołá Sámborſkiego, pod tytułem tegoż Błogoſłáwionego KOSTKI: ná záwdzięczenie iego *in bonum publicum* dźielnośći, między innemi publicznych powſzechney Oyczyzny (ktorey nayiáśnieyſza cáłość ná Wſchodźie przez lat trzy utrzymywał) ápplauzow dokumentámi, páſſowáć miano ná Oryentálne Rycerſtwo, czyniąc go *Equitem S. ANDREÆ*, álbo Káwálerem S. JĘDRZEIA; á w tym Rycerſkim obowiązku, dálſzych mu Honorow, y wiekopomney pámięći oblig záwięzuiąc.

Więc y ia, *ſi parva licet componere ſummis*; ieżeli ſię godźi iák Niebo do źiemi rownáć; umyśliłem był, drugiego tegoż imienia, dotąd Błogoſłáwionego, dźiś iuż zá nowym ſamey Naywyżſzey ná źiemi świątobliwośći wyrokiem, Swiętego STANISŁAWA KOSTKĘ, od Zachodu Rzymſkiego, gdźie był dáley niż przed ſtem lat záſzedł, y owſzem z weſela áż Niebieſkiego, wedle uroczyſtey Jegoż Ewángelij *donec revertatur à nuptijs*, gdźie był od Polſki, wielkim do BOGA tákże o pokoy Legátem, z rownie weſołą o pokoiu nowiną, do miłey Oyczyzny ſwoiey Korony Polſkiey, w liczney nie iáko przedtym prześwietnych, ále, iáko to z Luc. 12.

 Niebá

Niebá przeświętych tytułow ozdobie, powracáiącego; ná Rycerstwo także, ále iuż Occidentálne, pássowáć; z teyże
Ibid. uroczystey Jego, biorąc ássumpt Ewángelij: *Sint lumbi vestri præcincti.* Chciałem go *Equitem Romanum* (wszák ztąd tám od stárożytności Rzymskiey zwyczay ten pássowánia ná Rycerstwo wyszedł) álbo *Equitem* także *S. ANDREÆ*, to iest własnie podobnie S. JĘDRZEIA Káwálerem, ále iuż Occidentálnym, pokazáć; bo w tegoż Swiętego Apostołá Kośćiele Rzymskim, ten młody towárzystwá JEZUSOWEGO żołnierz, *Tyro Societatis*, iuż dáley niż od stu lat, pod zwyćięskim Towárzystwá JEZUSOWEGO Znákiem, służbę był przyiął; czy *sub Romanis Aquilis* Orlę to Polskie, wkrotce samego Niebá dorosło. A lub do Rzymu pieszo, dáley niż kilká set mil, przez niedostępne Alpes, przez nieprzebyte Opoki, *per tot discrimina rerum*, otwártey szukáiąc Forty Jezuickiey, á wszędźie przyięćia do Zakonu, bardźiey niż chlebá żebrząc, więcey niż przed stem lat zászedszy, drugi dźiewiętnastu Mieśięcy Annibal, twárdym cnoty idąc torem, u bramy Rzymskiey, u Forty Nowicyáckiey stánął. Jednák *Eques*, y że ták rzekę konno po Káwálersku powraca; częśćia że z pożądána pokoiu do nas śpieszy nowiną; częśćia, że się iuż kiedyż tedyż, po ták wielu lat, wyższey, owszem naywyższey ná źiemi dosłużył szarzy; kiedy go iuż w Swiętych regestr wpisano, y w komput stárych Zołnierzy, zásłużonych Káwálerow, *inter Veteranos Milites* pomknięto, y *ad Societatem Civium Supernorum* przyięto; ktoremu, y Ziemscy *Sanctissimi*, Naywyższe skłániáią głowy.

Tákem chćiał; ále żebym się ieszcze nie zdał, *ante victoriam canere triumphum*; álbo ná owę zárobić przymowkę:
Jer. 6. *Dicunt pax! pax! & non erat pax.* Wszystkoć nam o tym pokoiu, w Kośćiele powiádáią; á my wroćiwszy się do domu, do drzwi, y do własnego pokoiu, tráfić nie możem; y zieść nam spokoynie bez podźiáłu, by ostátniego káwałká, dopieroż wyspáć się bez chałásu y uspokoić nie dádzą: zgołá y czásu do wytchnienia, bá y momentu do odetchnienia nie mász.

Więc to wprzod dźiś wam ná iáwie y ná oko iáśniey nád południowe Słońce pokażę; co się niegdy Jáśnie Oświeconemu także STANISŁAWOWI JABŁONOWSKIEMU

Hetmánowi

Hetmánowi Wielkiemu Koronnemu, Káſztelánowi tuteyſzemu; to ieſt pierwſzemu w Polſzce, nie mniey cnotą y pobożnośćią, niż męſtwem y mądrośćią znákomitemu Senatorowi, ſnáć tylko śniło: iákoby głos z Niebá ſłyſzał: *Dopiero w Polſzcze pokoy doydźie, iak ſtánie Kanonizacya Błogosławionego STANISŁAWA KOSTKI.* Co y liſtem do Oycá S. dánym, w ktorym o Kánonizácyą prośi, potwierdźił. Oſądzćieſz Słuchácze moi, álbo iák dáley uſłyſzyćie, ſądźić będźiećie, iák to *á propo* właśnie, do dźiśieyſzego dźiękczynienia zá Dekret Kánonizácyi tegoż B. STANISŁAWA KOSTKI, dźiśieyſza przypádłá Ewángelia, ktora ná cáłą Polſkę, owſzem ná cáły práwie świát, táką iákby ſię to iuż ſtáło, głośi pewnośćią. *Facta eſt*, á przynamniey, *fiet tranquillitas magna. Fiat fiat.* Niech ſię ták ſtánie! zápewne ſtánie, y ia ſię przy tym ná tey Ambonie zoſtánę. *Ad Majorem DEI Gloriam.* Zá Twoim Máćierzyńſkim MATKO KOSTKOWA, *Mater mea eſt*; Wieżo Słoniowa, *Turris eburnea*, Polſka Krolowa, MARYA Pánno błogoſłáwieńſtwem. *Mat. 8.*

Naprzod przeſtrzegam: kto chce mieć od KOSTKI Swiętego pokoy (á ktożby niechćiał? *pacem te poſcimus omnes*:) niechże wprzod da ſam pokoy, przynamniey iuż Swiętemu KOSTCE. Stárodźiećinne młodych Studentow przyſłowie: *da mihi pacem ego tibi decem.* A ieſzcze ſtárſza Rzymſkiego Poety rádá: *Marce ut ameris ama.* A przećiwnym ſpoſobem Duch S. groźi: *Væ qui prædaris, nonne & ipſe prædaberis.* Proporcyálnie y Piſmo Boże: *Reſponde, &c. juxta, &c.* wiećie komu, y iáko odpowiádáć każe. *Iſaiæ 33.* *Prov. 26*

Byli tácy co B. KOSTCE Náſzemu pokoiu nie dawali, *non eſt eſt pax oſſibus meis*, śmieli tę Swiętą KOSTKĘ nie tylko nam Jezuitom, ále y Głowie Kośćiołá Chryſtuſowego, *vivæ vocis oraculo* B. KOSTKĘ Nowicyuſzem Jezuickim głoſzącey nie raz z gárdłá wydźieráć (iáko to záwſze pśia zazdrość ná cudzą koſtkę wárczy!) byli mowię tácy; ále iuż od Kánonizácyi Swiętego KOSTKI, tuſzę żadnego nie máſz (ináczey ſkromnieybym *in, & pro domo mea Orator* mowił:) nie máſz mowię żadnego (á przynamniey zá pewne odtąd nie będźie) nie tylko w tym tu Piotrowym Jezuickim, ále y tákże w Piotrowym JEZUSOWYM, á zgołá w cáłym Kośćiele Chryſtuſowym; ktoryby ináczey rozumiał, á zátym *Pſal. 37*

 choć

choć przyostrzeyszey mowie moiey nie wyrozumiał, dopieroż ktoryby się o prawdę gniewał; y szkodá też, boby się tym samym złość nierozumna wydáłá! Jákoż osadźcie sami, iákoby to był z rozumu obrány, ktoby śmiał w puł Páryskiey Sorbony głośić, że B. JAN KANTY, nigdy Doktorem Przeświętney Akádemij Krákowskiey nie umárł, á tu w Krákowie, nikt o tym baczny, nie wątpi, ná co codźiennie (by go naywiększa nienáwiść, iák zwykłá ślepić chćiáłá) sam pátrzyć muśi; że od kilku set lat, ná łonie tey godney Mátki w pokoiu odpoczywa *in sinu Almæ Matris*, y przed tym wychowány, y teraz pochowány. Rownie, bá nierownie bárdźieyby szálał, bo mu nie tylko głowy y rozumu, ále y twarzy ludzkiey, Pismo nie przypisuie. *Non est pax ossibus*

Ibid. *meis à facie insipientiæ.* Ktoby o kilká set mil od Rzymu mowił, że B. STANISŁAW KOSTKA nie u Jezuitow umárł; ále się z Nowicyatu, wprzod niż do Niebá, do szpitalá w Rzymie Polskiego, pod tytułem S. STANISŁAWA, ten S. Pielgrzym przeniosł. Właśnie, iákby to tylko dla tego, B. STANISŁAW od Nayświętszey BOGA Mátki nágmowiony, od Duchá S. przez ták dźikie pustynie, przez gory ták wyniosłe, przez kráie ięzykiem y obyczáymi nieznáiome, liczba nieskomputowáne, obszernośćia nieprzemierzone, do Rzymu był záprowádzony, nie ták żeby do *Societatem JESV* wstąpił, iáko żeby z niey po krotkiey dość czásu chwili wystąpił! kiedy osobliwie, Autentyczne pokázuia dokumentá, iáko Kośćioł STANISŁAWA S. Biskupá y z szpitalem oraz, dobrze nie rychło, w lat kilkádźieśiat po zeyśćiu Błogosłáwionego KOSTKI, Polskim się dostał Pielgrzymom, z hoynośći *Stanisława Hozyusza*, Poláká Kárdynałá. Do tego; gdyby ten y urodzeniem ták świetny, y żyćiem ták Swięty, y z oboygá tego, ták záraz po śmierći swoiey, po cáłym Rzymie wsłáwiony Młodźieniaszek, (ták dálece iż ná świat cáły mądrośćia głośny ná ten czás z Zakonu Nászego Kárdynał Toletus, zadźiwiwszy się ná niewidźiány przedtym tłum ćisnacego się Rzymu, do pogrzebu KOSTKI, záwołał: *Heu me! Juvenis unus Polonus moritur, & ecce com-*

Mat. 21. *mota est universa civitas dicentes: Quis putas puer iste erit?*

Luc. 21. (álbowiem cudotworna ręká Boska, záraz z nim byłá) *At ubi nos annosi moriemur senes, mortuis adstabunt pauci, sepultis*

nullis

nulli! Gdyby mowię, ták záraz sławny STANISŁAW gdźie indźiey procz *Societatem* miał umrzeć; czyżby ták drógi depozyt, bez żadney zátárgi, miał kto Jezuitom wydáć? ile że dopiero ná ten czás Zakon ten podrastáć poczał, á zátym y do odporu słábszy, y do inwidyi (co nowym stanom zwyczáyna) był sposobnieyszy. Záś ieżeliby gwałtowna (co niepodobna) śiła, czy sztuka iáka wydrzeć go komu miano; ázażby cáła gęba, y pełnemi Kśięgámi, záraz zrázu ná Nas o krzywdę iáwnie prawdźiwa nie wołano? kiedy przy niewinnośći nászey, tyle wykłámánych, y áni przyśnionych kálumnij rożnych, y teraz náwet, do woli, y wymysłu swego, kto tylko w BOGA wierzy (y owszem kto przez to sámo nie bárdzo wierzy) co żywo ná Jezuitow wali; ták dálece, że śię práwie ná iednymże celu w towárzystwie z swym Pryncypałem zdádza bydź położeni: *in signum cui contradicetur.* Náostátek w samymże Rzymie, w żywym z mármuru obráźie, w komorze Jezuickiey o kilká krokow od Páłácu Papieskiego, codźiennie *KOSTKA* po Jezuicku umiera; y ná to Rzym cáły nabożnie pátrzy, y ia sam nie dawnom pátrzył: A nikt o tym (chybá czy znowu do ták misterney *ad vivum* sztuki, duszá śię nie powroćiłá) nie wątpi; y owszem, Głowá cáłego Kośćiołá Chrystusowego, nie tylko y *vivæ vocis oraculo*, ále y *manu & motu proprio* pisze, y práwie iáko ártykuł wiáry dekretuie: *Ad novum ac insigne decus Societatis JESV de Catholica Religione multis nominibus meritæ, in qua scilicet Beatus Juvenis consummatus in brevi explevit tempora multa, &c.* słowo w słowo. *Decret. R.m.*

Záczym to, dotad bayká y nierozumne kłamstwo bydź mogło, odtad iuż bezbożne práwie przeciwko wierze święrey bluźnierstwo będźie: Rowne práwie owemu, w ktorym heretycka bez czołá y wstydu nienáwiść, Głowie cáłego świátá Rzymowi, zárzucáć śmiáłá, że w nim Xiążę Apostołow Piotr S. nie postał, áni umárły po dźiś dźień leży, lubo dáley niż od tyśiącá y sześćiu set lat nie w Rzymie tylko, ále y po cáłym świećie żaden zdrowego rozsadku, o tym nie wątpił. A nákoniec, kto ieszcze przy tym upornie stáwáć będźie, niech śię, y słusznie obawia, áby mu kośćia w gárdle, przy śmierći nie stánał S. STANISŁAW KOSTKA, wymuiąc śię o krzywdę honoru swego; czego iák ia nie życzę,

 ták śię

ták ſię ten, ktożkolwiek ná to záſłuży, niech ſię obawia.

Rzeczećie: ey przećięć *crude*! *Crude*? á ktoż ſię kośći dowárzy? twárda to choć máła *KOSTKA*, nie káżdemu ſię da zgryść, dopieroż ſtra-wić: chocby od piekielnego Cerberá, zdawná ná tę S. KOSTKĘ wárczacego, zębow pozyczył. *Crude* odpowiádam? á nam nie *crude* zádawáia, nie do żywego wſkroś kośći przenikáiac doymuia? y wolnoſz będźie nátárczywemu fałſzowi *offenſive* z záoſtrzona inwidya bić ná niewinność? á prawdźie nie wolno będźie *jure naturæ*, przynamniey *defenſive* czynić, álbo przynamniey mowić o niewinność? Wſzák *qualis interrogatio*, dopieroż *improperatio, talis reſponſio*! Nie ſtáło rácyi ná odpowiedź Stározakonnym Doktorom y Fáryzeuſzom dyſputuiacym z moim Szczepanem Swiętym, áż oni nań do kámieni, á Szczepan S. przynamniey do ſłow nie miękkich, *Durâ cervice, vos ſemper reſiſtitis Spiritui Sancto*. Prawdá, że ſię potym zá niemi modlił. *Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum*. ále też y ia Paćierz im álbo *ter Pater* powiedźiawſzy, z Ambony źſzedſzy, iednymże z Pátronem moim duchem, poklęknę przed Ołtarzem, *poſitis autem genibus*, y Paćierzá dokończę, *Sicut & nos dimittimus*, *&c.*

Actor.6. *Actor.7.* *Ibid.* *Ibid.*

Tym czáſem wybaczćie *juſto dolori*! y nas też boli iákby nas po koſteczkach rozbierał, kto nas z tey *S.KOSTKI* obiera. Weźćie tám ſobie iák chcecie ſtáre Adámá kośći. *Tulit unam* (á chocby y wſzyſtkie) *de Coſtis*. Ale nam Niewinnego Młodźieniaſzká *S. KOSTKI* nie bierzćie. Po tey præliminarney exkurſyi, y pierwſzym niby dálſzego o Pokoiu tráktátu Proiekćie, wroćmy ſię do záłożoney propozycyi. Dopiero pokoy w Polſzcze doydźie, kiedy STANISŁAWA KOSTKI Sławá ná ſtopniu Swiętych *in gloria Sanctorum* ſtánie! *Fiet tranquillitas magna*. A iák to w dorywczatylo, podrożnemu Káznodźiei, dáley głębſzego wártowáć piſmá nie przyſzło, *obviam* zárаz *probationem*, z teyże ſamey dźiśieyſzey biorę Ewángelij. Dwiemá ſię rzeczom, rownie iednegoż podźiwienia godnym, ná tym morzu przypátruię. Naprzod, że Ss. Apoſtołowie w owey powſzechney nawáłnośći y wſzytkich niebeśpieczeńſtwie, o rátunku nie myśla, żaden ſię do wioſłá, choć Rybáczego rzemiesłá biegli, nie bierze, ieden drugiego lubo w złym ráźie do dobrey rády,

Gen.2.

do

do pomocy nie wzywa, ostátnia tylko iedyney nádźiei otuchę (co więc y gnuśney, y morzá nieświádomey kánálij, zwyczáyna) w modlitwie zákładáiac, do Páná JEZUSA wołáia : *Domine salva nos perimus*. Druga : że lubo dla zdraycy iednego Judaszá, wszyscy z łodka tonęli, (iáko się tego choć w kilká set lat potym, iákby ná to pátrzył, domyśla Hipponeński Infułat Augustyn S. *Vnius delicto cunctorum merita quatiuntur.*) przećię go, lub o zgubę wszytkich chodźiło, gwałtem z łodźi, iáko niegdy Jonaszá w morze nie wyrzucáia. Ale snáć nayłáskáwszy Pan JEZUz nie dopuśćił; ták iáko w przyszło Niedźielney Ewángelij, kakolu z pszenice wyrywać zákazał. *Sinite*. Dayćie mu pokoy, poydźie to bez tego samo swego czásu ná gáłaź, á potym y ná dno w śiárczystym morzu piekielne! Dawszy iednák pokoy, reálney w Ewángelij łodce Chrystusowey, y Apostołom, do mistycznego przenieśmy się oceánu. Już to zwyczáyna y iáwna állegorya. Okrag świátá tego, morze to: *Mare magnum, & spatiosum*. Łodká Krolestwo, *Magna Reipublicæ Navis*; burzliwe wiátry y nawálnośći poboczne, *motus magnus*; sa woyny y náiázdy nieprzyiacielskie. Zás Judasz w łodce, sa to wewnętrzne niezgody niechęći, y Judaszowskie nieszczerośći, zdrády y záwźiętośći; y ták, *foris pugnæ, intùs timores*; ieden się drugiego boi, ieden drugiemu nie dufa, radby ieden drugiego, nie tylko w morzu, ále y w łyszce wody utopił! wszyscy iawne niebeśpieczeństwá widźiemy, teráźnieysze ućiski czuiemy, przyszłe przeczuwamy, ná przeszłe się uskarżamy, tonacych w oczách nászych, żáłosne krzyki słyszemy, bá y sami, rátá z przestráchu ieszcze gorszego co raz lichá, wołamy wszyscy: á żaden nie rátuie! bo iedni niechca, drudzy nie moga, trzeći nie śmieia? dla rozerwánia żagli, lin, sznurow, i nayśćiśleyszych Kolligatow. Záczym *inter Dissidia*, urodźiłá się z złey Mátki, nie lepsza Coreczká *Desidia*, y desperáckie rak opuszczenie. A morze co raz się to bárdźiey burzy, Łodká skołátána co raz się bárdźiey nurzy, y grażyi iuż iuż giniemy *perimus?* iuż tylko o iednę literkę od zguby ostátniey iesteśmy, *perijmus!* zginęliśmy! iuż wodá o pálec tylko od łodki, á śmierć o włosek od głowy. *Vno tantùm gradu nos morsq; dividimur*. Rátá dla BOGA kto cnotliwy! á rękę w złym ráźie, y toni poday. Rátuiac nas czásem

Matt. 8. Matt. 11. Ps. 103. 1. Reg. 20

 postronni,

Postronni, ſamśiedźi; ále coż; tak właśnie, iáko owo gdy dom gore, albo ſię okręt rozbiie, co żywo *in adjutorium* rátowáć biezy, lecz czáſem bá práwie záwſze, ćiſz ſami (*ut ſe aſſerunt*) Auxyliárni, więcey rozkrádna, y rozſzárpia, niż ſamo pochłonie morze, lub ogień. Więc kiedy z nikąd rátunku ná źiemi nie máſz, chybá tu do niebá rekurs, do ss. Pátronow Polſkich ápellácya! *Subvenite Sancti DEI*. Ey święty Arcybiſkupie Gnieźnieńſki y Prymáśie WOYCIECHU, nu ieno pierwſzy ſię rzuć do wioſłá, ktorymeś niegdy w czerwonym krwi Twoiey morzu, dobrze ná Koronę Męczeńſka robił! S. STANISŁAWIE Biſkupie Krákowſki, do laſki y Páſtorału, dná ſię y brzegu dobieray! S. JACKU do płaſzczá, ktorym niegdy Elizeuſz Jordanowe wody oſuſzał, pod ktorymeś y ty ſam, ſzeroka wiſłę przepływał, y Twego Zakonu S. RAYMUNDUS morze Bárcynoneńſkie przebywał! S. KAZIMIERZU do Krucyfixá! choćby go y w morze wrzućić, iák niegdy XAWIER moy uczynił, y fale uſpokoił! Ale áh mnie! y cáłey zemna Oyczyznie! dármo tonace we łzách, do niebá podnośim oczy, nic ztámtad nie wypłáczemy! lub nas przedtym, ćiż Swięći Pátronowie Polſcy, nie z iedney oſtátniey wyrywáli toni; teraz nas iákoś rátowáć niechca, czyli nie śmieia? Dopieroż inni ieſzcze nie Kánonizowáni, choć náśi tákże Rodacy, BB. JAN z Kętow, STANISŁAW z Káźimierzá, SZYMON z Lipnicy z dáleká ſtoia: *Proximi*
Luc. 23. *à longè ſteterunt*, przyſtapić przed zágniewánym BOGIEM nie śmieia, rátowáć ani myśla. Więc Wy przynamniey Madre Panny, y Ss. Pánie; *devotus fæmineus ſexus*, Ss. JADWIGI, KUNEGUNDY, SALOMEI, do zwyczáyney ná morzu by w naywálnieyſzych inſultách bierzćie ſię tarczy, do Białogłowſkiego oręża, do modlitwy: *Domine ſalva nos*
Matt. 8. *perimus*! Ey dármo! y te zdumiáłe tylko oczy ſpuśćiwſzy, á wznieśione przedtym do BOGA zá námi, ręce opuśćiwſzy, oſtátniey náſzey zguby czekáia. Jákoż ſłuſznie to opuſzczenie od wſzyſtkich Swiętych ćierpiemy! że im nas y z więcey y z więkſzych ták wiele rázy oſtátnich toni, Pátronowie Náśi wyrywáli; im ná nas więcey, y co raz więkſzego lichá ſię wáli, tym mniey ieſt, y owſzem nikogo cále nie widáć, ktoby rátował. BOG zágniewány niechce, Swięći nie śmieia, bá y ſnáć áni moga! A to dla BOGA czemu? Beśmy im,

im, co raz (po ludzku mowiac) á oni zá nas, iáko Rękoymie, popráwę BOGU obiecowáli! Aż oto przeszłych niepámiętna, teráźnieyszych nieuważáiaca, przyszłym nie zábiegáiaca, co raz to w większe, iák grzechy, ták y karania, y náwáłności západa Polská. Y dla tego stárzy Swięci Obrońcy náśi, y pálcem się tknać rátunku, dopieroż ręki tonacym podáć, y BOGU zá nas iuż ręczyć niechca; iákby iuż ták o nászey popráwie, iák o swey obrony przed BOGIEM skutku zdesperowáli. A do Niedźielney w Ewángelij dźiśieyszey stosuiac się Allegoryi, naywyższy niebá, źiemi, y morzá Rzadzcá BOG nász, ná nie máła Páństwá nászego Łodkę, wielkie, to od pułnocy, y Báltyckiego; iákoby od czerwonego morza, woienne náwáłnośći: to od żáłobnie czarnego, iákoby od umárłego morzá, nie mnieysza burzę powietrza, y głodu przepuśćił. A zgołá, *Omnes fluctus suos induxit super nos, ita ut navicula operiretur fluctibus*; wewnatrz zdrádliwemi falámi, z boku bijacemi wáłámi. A my co ná to? á to iák ná złość; nie tylko wyniosło nádętych żagli nie odćinamy, nie tylko ćiężarow grzechowych ná dno nas piekielne pograżáiacych, z sumnienia przez Spowiedź nie wyrzucamy! nie tylko w upokorzonym, przy gruntowney nádźiei sercu, kotwice nie zárzucamy; ále ieszcze nád to, iák do humoru upornie przećiwko wodźie, przećiw cáłemu á nie iednemu ná nas poburzonemu morzu pływamy, BOGU dobrotliwie nas karzacemu, wśćiekła się złośćia sprzećiwiáć śmiemy, y ieszcze złośći z bezbożnym onym Achásem przyczyniamy. Gwałtowne wichry, to wáchlarzámi, to wyniosłemi iák żagle fontáźiámi, iákby ná urzad poddymamy! to się w naywiększym śćisku, obręczámi, y dumna fantázya nádstáwiamy, y odymamy! włáśnie ni owe fale y piány morskie, álbo bombele; im wewnatrz tczeysze, tym powierzchu odętsze! álbo iák piełká studentska, co, im ia bárdźiey o źiemię, álbo o twárda śćiánę bijesz, tym wyżey skacze! álbo ni owá chłopięca wártałká, ktora im bárdźiey dźiećiná biczem záćina, tym biegley y skoczniey w kołko táńcuie! tym bárdźiey podskákuie! *Impij in circuitu ambulant*, álbo náostátek; iáko te wásze modne obręcze im ich mocniey będnarz pobija, y kołáce tym się śćiśley beczki, álbo ántału trzymáia. Y dla tego Swięći Stárśi Pátronowie náśi, doznawszy ták wiele rázy

Psal. 87.

Psal. 11.

 wiáro-

wiárołomstwá naszego w obiecowániu poprawy; nie tylko przy nas stawáć, zá námi się do BOGA wstáwiáć niechcą, ále y o żáłosnych od nas przenośinách, snáć z owemi Jerozolimskiego Kośćiołá Aniołmi zámyśláią: *Migremus hinc, migremus hinc.* Kto chce ná dno do piekłá, to go y nogą popchnąć odchodzącą. *Curavimus Babylonem & non est sanata,* Jer. 51. *derelinquamus eam.* Właśnie iák owo y naydoświádczeńsi Medycy, zdesperowánego, y śmierći niż żyćia bliższego, odstępuią Pácyentá. Jákoż nic słusznieyszego, iáko, áby nas ći święći Lekárze odstąpili, kiedy ich Recept, y zdrowey rády, do polepszenia żyćia, do zdrowego, przynamniey po ták nie iedney szkodźie, rozumu, upornie záżywáć niechcemy; y owszem cáleśmy ich świętych obyczáiow, y Przykazań Boskich, y stáropolskiey poczćiwośći dáleko odstąpili.

Jednákże ieszcze nádźieie nie traćmy, ieszcze Nas samśiedzkie Páństwá nie grzebćie. *Nondum Lechiam, vicina inserte sepulchro Regna! nec aut Tyberim fletu, aut attollite Rhenum.* Ktożkolwiek bowiem, dźiśieyszo Ewángelicznym Apostołow przykłádem, by też iuż śmierć zá gárdło chwytáłá, szczerym wezwie áffektem Imienia JEZUS. *Quicunq; invocaverit* Rom. 10. *Nomen Domini JESV, hic salvus* y owszem *Salvator erit*: Uspokoi ten bez wątpienia, wszystkie szumy y náwáłnośći morskie, kto z Uczniámi, czyli z socyuszámi JEZUSOWEMI modlić się ná morzu náuczy: *Domine salva nos.* Albowiem nie mász Actor. 2. Imienia zbáwiennieyszego. *Non enim aliud est Nomen in quo oporteat nos salvos fieri,* oprocz Imienia Páńskiego JEZUSOWEGO. ad Phil. 2. *Quod est super omne Nomen.* Dla tego wzwyż pomienionym Psalmie Dáwid w ostátniey toni opuszczonym tákże od Psal 87. Domownikow będąc: *Proximi & noti recesserunt a me,* do samego Ibid. się Páná y Zbáwićielá o wybáwienie udáie: *Et ego ad Te Do-* Ibid. *mine clamavi, & mane Oratio mea præveniet Te.* A ktoż się zá nas nayskutieczniey do zbáwiennego Imienia Páńskiego JEZUS, zástáwi? kto rániey wstánie, y ieszcze słońce bá y Jutrzenkę poprzedźi? *Mane præveniet?* ieżeli nie młody STANISŁAW? nád ktorym wszák dość ráno, bo ieszcze przed spráwiedliwośći słońcem, z świętego Chrztu morzá, wynikáiącym, Imię Páńskie záiáśniáło. Ten to iest JAKUB, ktory nim ná świát wyszedł, *Cùm nondum natus esset,* iuż BOGU ulubionym, y serdecznym Imienia JEZUS Sygnetem, iáko znákiem Niebieskim;

bieſkim; ieſzcze w żywoćie Máćierzyńſkim, práwie záślubiony! Młodſzy w lećiech niż Páweł, iák nád Ezaá Jákub, y owſzem naymnieyſzy, bo *Novissimus*, (álbowiem trzećiego Brátá iáko y Jákub nie liczył) czyli *Novitius Minimæ Societatis*. Ten mowię Jákub, ktory przy konániu práwie Oyczyzny ſwoiey, áż do oſtátnich śił, z BOGIEM ſię ná modlitwie páſſuie, ktorego ſię obiemá rękomá chwyćiwſzy, poty puśćić niechce, *Non dimittam Te*, pokiby ná nim pożądánego tráktatu nie wyćiſnał, pokiby *post mille pacis oſcula*, y iemu, y cáłey iego Polſcze, Boſkim ſwym Pácyfikałem nie pobłogoſłáwił. *Donec benedixeris*. Dopieroż máiac ná pomoc, uprzedzáiaca Słońce, Jutrzenkę, to ieſt Mátkę JEZUSOWA oraz y ſwoię, (luboć y ſam KOSTKA Nowa Jutrzenka Sármáckiego Niebá ogłoſzony) śilnym nieiáko będac ſamemu BOGU, z wiecznym pokoiu przymierzem, do Towárzyſtwá JEZUSOWEGO, do Herbu náwet ſpolnego; á náoſtátek do błogoſłáwionego widzenia Boſkiego: *Iſrael videns DEUM*. przypuſzczony. Bo ktożby częśćiey, y blizey, á zátym iáśniey ná twarz Boſka, y JEZUSOWA pátrzyć y iey ſię nápatrzyć mogł do woli, ieżeli nie Socyuſz? á zwłaſzczá ták boku Páńſkiego bliſki, ták go do pierśi przytuláiacy, y ták do ſercá przypadáiacy, iáko STANISŁAW? Ten to ieſt JOZEF, tákże naymłodſzy między Bráćia, w więkſze á więkſze co raz Honory w Kośćiele Bożym podraſtáiacy, *Joseph accreſcens*, á dźiś iuż w doſkonáłym ná Niebie południu ſtawáiacy, *usq; ad perfectum diem*. Ten to Jozef, ktory, zoſtáwiwſzy w rękách zniewieśćiáłemu świátu Senatorſka Purpurę, álbo Płaſzcz; tylko (bo do niey ſercá nigdy nie przykładał) áż do Zakonney klauzury, iák do dobrowolnego więźienia uſzedł; y tám pod ſame niebioſa wynieśiony, y owſzem do ſamego Niebá przenieśiony, gdy náwet obcym (niby to Egipt) Narodom, w ták wielu, y ták wielkich niebeśpieczeńſtwách, práwie ſię JEZUSEM y Sálwátorem ſtáie! dopieroż Oyczyźnie, y Powinowátym ſwoim, dáleko bárdźiey y Protektorem y Towárzyſko domowym Sálwátorem, ten *Socius JESU*, ten Jezuitá bydź muśi. Ten ći to ieſt *Samuel, inter eos qui invocant Nomen ejus*, od pobożney Mátki, nie tylko do czáſu pożyczony BOGU z dźiećińſtwá ſwego, *Commodatus Domino*; ále też wiecznemi czáſy, ieſzcze w żywoćie

Gen. 32.
Ibid.
Ibid.
Ibid.
Gen. 39.
Pſal. 98.
1. Reg.

żywocie Máćierzyńskim, w dźiedźictwo JEZUSOWI oddány, y dla tego od niegoż támże záraz, iáko włásny depozyt, Sygnetem Imienia JEZUS zápieczętowány; ktory upádła cále, ow Izráelitow, á STANISŁAW Polakow Sławę, ná nogi nie raz postáwił. Ten náostátek iest ow tákże naymłodszy z Bráći, ieszcze Pácholę, máły DAWIDEK, ktory ná ten czás, gdy inni stárśi y zásłużeńśi *Veterani*, y Rycerze dawni, doświádczeni Ss. Pátronowie, niby ustáli. *Cessaverunt fortes in*
Jud. 5. *Israel.* On się ná Goliatá strásznego, *Exprobrantem acies Viventis DEI*, odważył w Imię Páńskie, ná Imię JEZUS. *In Nomine Domini.* Laskę tylko Pielgrzymska, o ktorey niegdy
1. Reg. 17. do Rzymu zászedł, á pięć nayczystszych literámi Imienia JEZUS znáczonych kámyczkow, ná obronę wźiawszy, ná
Prover. 18. ktorych *Turris fortissima Nomen Domini*, nieporuszona stoi; z ktorych iednym, á ieszcze naypierwszym, to iest ná pierwszym záraz do Jezuickiego Zakonu wstępie, ieszcze *in primo* młodych Zołnierzy *Tyrocinio*, záraz *in prima fronte* uderzył w czoło Goliatá, y wieża owę ćielista (iáko go Złotousty Doktor názywa) Błogosłáwiony KOSTKA obálił, á Pokoy ustánowił. Albo náostátek, iáko ow máły kámyczek, *La-*
Dan. 2. *pis de Monte*, z *GORY ALBANSKIEY*, dźiś Quirynálskiey spadszy, státuę owę, z rożnych nieprzyiáznych Narodow, iáko metallow, przećiwko nam zebrána, przy ostátniey Kánonizácyi swoiey w nogi uderzył, obálił, y w proch rospro-
Ibid. szył; sam záś kámyczek *Crevit in Montem Magnum*, przez Herbowne Naywyższego Biskupá, KLEMENSA XI. GORY, *in Urbe Septicolli*, áż do Niebá samego wynieśiony! á wracáiac się do morzá Tyberyády! Tá to iest *Pharos*, tá nayiáśnieysza wieża Imienia JEZUS, ktore ná pierśiách J. W. STANISŁAWA Mátki, gdy ieszcze pod ćieniem wnętrznośći
Mat. 17. iey spoczywał *resplenduit ficut sol.* Tá *Pharos*, ktora ná ten czás, gdy niebo grubymi obłokámi gwiazdy záśępi; oná choć między czarnymi, iákoby sukniey Jezuickiey, umbrámi, ták iáśnie świetnemi *in splendoribus Sanctorum*, ieszcze *ex utero* świeći promieńmi; iż o ktora się wieża burzliwego morzá
Psal. 109 flukty łamia y krusza; *hic confringes tumentes fluctus tuos*: do tey bespiecznie y spokoynie, iáko *ad portum bonæ spei*, skołátáne okręty ná odpoczynek, iáko do Domu y Pokoiu włásnego przystępuia, Jednym słowem, Imię to Nayslodszę JEZUS,

by nay-

by naygorſzczeyſze, y naygorſze morze, gdźie go nie znaydźie, ſłodkim, y ſpokoynym *mare Pacificum*, uczyni. Y owſzem (co dźiwnieyſza) Imię to JEZUS, y Towárzyſkiemu názwiſku ſwemu Jezuickiemu, hoynie teyże mocy udźielić raczyło: luboć y tá moc, tám ſię do Pryncypała wraca, zkad wypływá: *Flumina unde veniunt, revertuntur*. Zgołá, Imię Swiętego JEZUITY, teyże *per participationem* dźielnośći. Tu właśnie ſłuży; proſzę ſłuchaycie, żeby mi kto nie przymowił, że czáſem tylko drugim przymawiam, ſami śiebie nie przepomináiac, mowmy y ſobie, choć żártem (ácz tylko w chwalebnym ſenśie) prawdę. Niewiem czy śmiechem, czyli ſarkázmem, dość że do moiey máteryi, ktoś ſamśiádowi, kiedy mu ſtáwy coraz gwałtowna wodá zrywáłá, ták dálece, że y upuſtow, y owych ſłupow (ktore wy trefnie, á niepotrzebnie zowiećie) náſtárczyć nie mogł; on mu porádźił mowiac: tylko tu choć naymnieyſzego Jezuitkę poſtaw, choć oſtátniego Nowicyuſzá, *Novissimum Novitium*, záſadź, to go y piekło nie ruſzy, dopieroż nie wyſádźi. Toć żárt, czyli ſarkázm? ále to nieomylna; nie boy ſię choć iuż zdrobniáła Polſko! *Nolite timere pusillus grex.* (tę przedtym, choć tylko ná Błogoſłáwionego KOSTKĘ czytano Ewángelia) dopieroż teraz, przy iego między Swiętych inſtallácyi, y wpuł ſaluiacego morzá, bać ſię nie trzebá: ſtánie Swięty STANISŁAW, zá naymocnieyſzą támę, utrzyma by nayśilnieyſza od morzá nawálnicę. Więc ſię niewinnym Nowicyuſzem Jezuickim, przećiwko wſzelkim wod nátárczywośćiom: *Aquæ multæ, populi multi*, bespiecznie Polſko záſtáwiay STANISŁAWEM. Ták niegdy Pánieńſkie S. KATARZYNY ſtopy ná brzegu ſtánawſzy, wylewáiaca Tyberim w Rzymie záſtánowiły; ſtánie ná grobli, y ná gránicách, iàko kolumná nienáruſzony STANISŁAW; ná ktorym Niebo, woiennym burzom, ná ladźie y ná morzu, zápiſze: *Non plus ultra*. A w oſtátku: ieśli kto, choćći wiernemu, przećięż ſludze, á zwłaſzczá ieſzcze nie ták zdolnemu, bo młodemu, nie bárdzo duſa: Ponieważ ieżeli Sternik okrętu, Pan Domu, nie przypilnuie, *Nisi Dominus custodierit*, dáremno y w pierwſzey záraz ſtraży; ieſzcze przededniem národzenia ſwego, wſtawa ná Imię JEZUS; *Vanum est ante lucem surgere*, y *in secunda vigilia* Błogoſłáwiony; y dźiś iuż *in*

Eccl. 1.

Luc. 12.

Psalm. 126.

 tertia

tertia vigilia, S. Strażnik Koronny STANISŁAW czuie:
Ibid. *Frustra vigilat qui custodit.* Zgodá y ná to. Więc podźmy do Páná samego; *Domine salva nos.* Ale coż? kiedy Pan śpi: *Ipse verò dormiebat.* A kto Lwá tego z Judy przebudźić
Apoc. 5. się ośmieli? *Quis suscitabit eum?* chybá się konfident iáki Páński, y Pokoiowy od sercá (iák więc u Pánow ná świećie bywa) ná to odważy. A ten kto táki? ieżeli nie naymłodszy z Towárzyszow JEZUSOWYCH STANISŁAW? ná ktorego się niewinnych pierśiách, máluczki JEZUS przesypia. A ktoż go bespieczniey obudźić, y o co zechce prośic może? Ták niegdy choć Xiażę Apostołow PIOTR S. sam nie śmieiac, przez rowienniká práwie we wszystkim STANISŁAWOWEGO, JANA S. w pierwszym Kollegium JEZUSOWYM także naymłodszego, Kochánká Jego naywięk-
Joan. 21. kszego, *Quem diligebat JESUS*, do pierśi nád innych przytulonego, *Recubuit super pectus*, zá Syná Mátce Nayświętszey
Ibid. oddánego: *Ecce Mater tua*, przez tego mowię samego PIOTR S. poufale Páná o zdraycę pyta, ták to do Paná przez JANA, do JEZUSA przez STANISŁAWA! Jákoż nie watpię, że y w dźiśieyszey Ewángelij, pierwszy JAN Páná obudźił, y wy ná tymże Obráźie widźićie, iák poufała, iák niesłychána od wiekow konfidencya, przesypiáiacemu się ná łonie y pierśiách swoich, Dźiećięćiu JEZUSOWI, Pánu y Zbáwićielowi swoiemu, po ćichu zrázu, á co raz głośniey do uchá
Psal. 43. szepce: *Exurge quare obdormis Domine, in Te Domine speravi ut*
141. *non confundar, cùm loquar inimicis tuis in PORTA.* Bo ktoż Pánu JEZUSOWI, á komuż sługá iego wierny STANISŁAW nieprzyiáznieyszy bydź może, iák Porćie Otomáńskiey, y dáley iuż ledwie nie *imperativè* woła: *Exurgat DEUS & dis-*
Psal. 67. *sipentur inimici ejus.* żeby snáć iák znowu kto nie bluźnił: *Ne fortè dicant in Gentibus.* Onoż ow JEZUS, ktory y Piotrá, y innych Apostołow ná morzu tonacych, salwował: *Alios sal-*
Mat. 15. *vos fecit*, á dźiśiay śiebie w Kośćiołách, y ieszczesz swoiey Polskiey, salwowáć snáć nię może. Y iużći iáko niegdy tegoż Imienia wász Biskup, STANISŁAW S. od czterech lat zmárłego Piotrowiná, ták dźiś nász młody STANISŁAW, iákoby ná nięszczęśćie násze zásypiáiacego, obudźił Zbáwićielá. Otwiera ná nas, kiedyż tedyż, owe miłośierne swe oczy Pan JEZUS; podnośi głowę, wyćiaga szyię, przećiera

czoło!

czoło! rámionmi ruſzy, wyſtáwi zá łodkę pierśi: y ledwie nie cáłym ſoba nád morzem wiśi. Z tym wſzyſtkim wichry wieia, báłwány bija, morze ſię burzy, Łodká ſię nurzy! wſzyſcy ná głowę tona! rátá ná Páná wołáia. *Perimus!* Dopiero Pan JEZUS podnieśie rękę práwa, pogrozi wiátrom, oſtátnio naymnieyſzym pálcem (bo doſyć ná tym iednym, by ná tyśiaczno Dekumáńſkich fluktow uſkromienie, gdyż ieżeli, choć tylko *extremum digiti*, ubogiego owego ná łonie Abráhâmowym ſpoczywáiacego Łázárzá, ná ugáſzenie piekielnych Bogaczá pożárow, doſyć było; dopieroż árcydoſyć y nád to: ná naymnieyſzym páluſzku Páná JEZUSA, w ktorym ſa wſzyſtkie madrości y wſzechmocnośći Boſkiey ſkárby zámknięte; y ktorego *Minimus digitus, groſſior eſt dorſo Patris noſtri Abrahæ*; ná poſkromienie by naygwałtowniczyſzych nawáłnośći morſkich,) naymnieyſzym tedy P. IEZUS pogroził páluſzkiem, *Comminatus eſt ventis*, ktorym, otwárte ná zgubę łodki, wichrow páſzczeki zámknał, y gębę morzu, iuż ná pożárćie gotowa zátkał. Zgołá ták ſię wſzyſcy uſpokoili, iákby im dał cáła Práwica Boſka po gębie! áż z wielkiey burzy, nie mnieyſzy ſię ſtał pokoy. *Facta eſt tranquillitas magna.* Y táć ieſt *Mutatio dexteræ excelſi*, owſzem Pálcá iednego, á ieſzcze naymnieyſzego! Wiecie dobrze, że zá zdániem Doktorow Ss. Kośćioł Chryſtuſow, ieſt to *Corpus myſticum* IEZUSA Páná náſzego. Głowá w tym ćiele, *Caput aureum*, Naywyżſzy Papież y Oćiec S. Szyiá wynioſła *Collum ſicut turris*, ſa *Cardinales Eminentiſſimi*, ktorych ſię ráda, iáko *in Cardinibus*, Głowá obraca. Oczy, ſa czuyni Páſterze, Biſkupi, Práłaći. Czoło y Twarz ozdobna, ſa Ss Pánieńſkie Zakony. Pierśi, śrebrnym głoſem y białym kolorem wdzięczne, ieſt Przeświętny Zakon DOMINIKA S. y káżdy Káznodźieyſki. Zdolne Rámioná, ſa niezliczone práwie Zakony, Seráfickiego FRANCISZKA, przez ſię niegdy, á dźiś przez licznych Potomkow ſwoich, Láteráńſka Bázylikę dźwigáiacego. Ręká záś lewa, ſa świątobliwie miłośierne Zakony, ná uſługę Bliźnich w ſzpitalách, w więźieniách, w wykupowániu, z niewoli Pogáńſkiey, &c. poświęcone A náoſtátek Ręká práwa, ieſt około dusz ludzkich zbáwienia (ktore przećię *plus eſt quam eſca*,) w Winnicy Páńſkiey prácuiaca *Societas JESV*, iáko ia y KLEMENS VIII. názwał: ktory

Luc.16.

3. Reg. 12.

Pſal.76

Cant.7.

Matt.9.

też pierwszy STANISŁAWA náſzego Błogosłáwionym mianował. Záś pięć Pálcy u tey Ręki, ieſt pięć Swiętych iey Wyznawcow. Pierwszy wielki Pálec, ieſt pierwszy Fundator y Oćiec S. IGNACY, iáko go y PAWEŁ III, Papież, *Institutum Societatis* potwierdzáiac, názwał: *Digitus DEI hic eſt.* Drugi Pálec, álbo Index, ieſt Indyiſki Apoſtoł, XAWERY. Trzeći Pálec, ieſt tákże trzeći Generał Zakonu tego BORGIASZ. Czwarty, ktory y ſerdecznym zowia, ieſt ſerdecznie kochaiacy powołánie do *Societatem*, Theolog ALOYZY. Oſtátni *Noviſſimus*, y naymnieyſzy Páluſzek u tey Ręki, ieſt B. KOSTKA, *Minimæ Societatis* Nowicyuſz. Do tego, tenże pálec zowie ſię *Auricularis.* Bo (Iákom wyżey námienił) B. STANISŁAW, ieſt naypierwſzego przyſtępu Pokoiowy, naybliżſzy uchá y ſercá *JEZVSOWEGO* zauſzniczek; á zgołá, záwſze ma Páná w ręku; Więc o cokolwiek, nieſłychána po Antonim S. poufałośćia, do uchá Dźiećiny Niebieſkiey, ktora ná ręku piáſtuie, poſzepce, nieomylnie uprośi. Ten tedy máluczki Páluſzek iák naprzod przy ſublewácyi Ręká Boſka wzgorę podnioſłá; Dźiś záś przez Naywyżſza Kośćiołá Chryſtuſowego Głowę, iuż naywyżey, áż do Niebá wynioſłá; tym ſamym, morzu y wiátrom przećiwnym pogroźiłá; *Comminatus eſt ventis.* A ieſzczeżby ſię pokoiu y ućiſzenia nie
Matt. 8. ſpodźiewáć? *Fiet tranquillitas magna!* Zgołá B. *KOSTKA*, Páluſzek oſtátni *JEZVSOW*, *Noviſſimus*, á Jezuicki Nowicyuſz, pokoy u P. JEZUSA wyprośi, á u nieprzyiáznych wiátrow wygroźi! wſzák y w powſzechney owey wod nawáłnośći, kiedy świát cáły, iednym był morzem, Noe y Synowie
Gen. 7 iego *in articulo diei*, iákoby *in Digito DEI*, do Arki wſzedſzy, potopu y zguby uſzli? Do tego właśnie należy, co pewna y niedawna nieśie Hiſtorya. Zá Pánowánia MICHAŁA I. KroIá Polſkiego, Lwow, Turczyn, ćięſzkim śćiſnał obleżeniem, y iuż bliſko poddánia było, by ich był B. STANISŁAW, widomie ná murách ſtoiac, (iáko potym ſamiż świádczyli Turcy) Pálcem im pogroźiwſzy, od Miáſtá nie odegnał; á ták ná ten czás ieſzcze Błogosłáwiony tylko iednemu Miáſtu, dźiś záś, iáko iuż Swięty, cáłemu Polſkiemu, bá y Chrześćiáńſkiemu świátu, pożadánego Tráktátu y pokoiu Rękoymia w Niebie, ten Pálec oſtátni będźie, iákoż y niezwyćiężony ow Turkow Woiownik JAN III. Tegoż MICHAŁA I.
Sukceſſor

Sukceſſor nayſzczęśliwſzy; B. KOSTKI Kochánek naywiękſzy, ktory o nimże pierwſza u KLEMENSA X. Mſza S. zá Zwyćięſtwo wtore Choćimſkie, B. STANISłAWA przyczyna od śiebie otrzymáne, uprośił; to záwſze w uśćiech po zwyćięſtwách miał háſło: *Dextera Domini fecit virtutem*, to ieſt, zá przyłożeniem ſię do tego, naymnieyſzego Páluſzká B. KOSTKI. Záczym dopieroż teraz *á majori*, przy Kánonizácyi S. STANISłAWA; ſtánie ták pewnie, iákoby ſię iuż y ſtał pokoy: *Facta eſt tranquillitas magna*. Powſtań tedy, z ták wielu y ćięſzkich upadkow Polſko, *Surge & illuminare*: boć po śmiertelnych umbrách Woyny y morowego powietrza, *Nowa Jutrzenka Kraiu Sarmackiego*, nowemi záiáśniáłá promieńmi *in ſplendoribus Sanctorum*: á Syn Twoy Koronny, KOSTKA, *unus pro decem millibus*, do Mátki, iáko Tobiaſz młody, áby ćię zleczył; á naybárdźiey, ábyć oczy otworzył, zdała powraca; *Filij Tui de longè venient*, áż z Rzymu, gdźie był przed ſtem y kilkudźieśiat łat záſzedł. Wſchodzi nád tobą Polſko, *nova STELLA ex Jacob*, y z GOR ALBANSKICH, od śiedmiogornego Rzymu, ná Twoy ſię Horyzont ſpuſzcza Herbowna Oycá S. KLEMENSA XI. GWIAZDA. Podnieśże iuż beśpiecznie, zápuſzczone dotąd wſtydem y łzámi oczy, do GORY Tegoż Naywyżſzego Biſkupá Oyczyſtey, *Leva oculos Tuos in MONTES, unde veniet auxilium Tibi á Domino Sanctiſsimo noſtro CLEMENTE XI.* zá ktorego poważnym ſtárániem, między grzmotámi y piorunámi, ná ktore ſię znowu od burzącey ſię ná Chrześćiáńſtwo PORTY Otomáńſkiey, zánośi, záwięzuie ſię *in nexu armorum*, & *unione animorum* droga Perłá, owſzem iuż ſię y rodźi, z nowonárodzonym Swiętym, z *KOSTKA Koſztowna, Perła JEZVSOWA*, iáko zdawná ſtátecznie doświádczonym Turkow Tryumfatorze; z ktorego S. zwiaſku y Ligi Chrześćiáńſkiey, pewnym, álbo zwyćięſtwem, álbo pokoiem, álbo tym oboim, Niebo nam ſię da Bog, zá STANISłAWA przyczyną wywiąże. Zwłaſzczá że y to, nie bez ſzczęśliwie wrożącey ſtáło ſię táiemnicy, że Dekret Kanonizacyi B. KOSTKI, przez ręce wielkiego JANA PTOLOMEUSZA Kárdynałá z Zakonu Náſzego, Przenaywielebnieyſzemu Generałowi tákże Náſzemu, oddány; ktory Kárdynał, w Herbownym Domu ſwego znáku, trzy Xiężyce nośi; ktorym pewnie, ieden Turecki Xiężyc, nie wyrowna.

Pſ.117.
Iſai.60.
Pſ.109.
2.Reg.18.
Iſai.60.
Mat.24.

Ale

Ale nád wſzyſtko, Herbowna Twoiá Naywyżſzy Biſkupie y Oycze *S. Maxime Pontificum, ſed Clementiſſime Patrum*, Klemenśie XI. Tencza, po ták ſrogich burzách y nawáłnośćiách, dobrze nam ná Niebie o pogodźie, ná źiemi tuſzy o pokoiu. *IRIS nuntia, vel Filia PACIS.* iákbyśmy iuż wybrnęli, y od potopu beśpieczni byli, kiedy nam *ARCVS triumphalis. Ponam arcum meum in nubibus*, á nád nim, *na firmamenćie iaſnym Gwiazda Nowa*, Kostka Błogosłáwiony, á iuż od ciebie ſzczęśliwie Kánonizowány, záiáśniał. Więc iuż beśpiecznie, iák po potopie, z burzacego ſię do tych czás, á dźiś groźnym Jezusowym Pálcem, czy Jezuickim Kostka, z uſkromionego morzá, ná land, ná źiemię, ná ktorey Tenże Zbawićiel, tymże, ktorym dźiś pogroźił wiátrom, Pálcem piſał: *Digito ſcribebat in terra*, Wyśiadźmy.

Ioan. 8. *Joann. 8.* Prowádza Fáryzeuſzowie ná ſąd do P. Jezusa, cudzołożnicę. Tuby z zágniewánym ná pierwſzego złoczyńcę Adámá Bogiem, záwołáć: *Adam & adulter ubi es?* á Cudzołożnik kędy? wſzák między dwiema ſpráwá! chybá że to ná cudzołożnicę tylko, iáko ná płeć ſłábą ieſt práwo, á ná Męſzczyznę nie máſz? álbo ieżeli ieſt (iákoż rowneby bydź powinno) to práwo iák páięczyná. Bak ſię przebije, bo *Hic*; a ná muchę winá, bo *Hæc*! Już nam to widzę ludźiom, práwie po rodźie od pierwſzych Rodźicow idźie! Bog ná Adámá, iáko ná głowę Niewiáſty wprzod In-

Gene. 3. quizycyá czyni: *Adam ubi es?* á Adam, wprzod ieſzcze, y bárdźiey niż ná diabłá, ná Ewę ſię uſkarżá: *Mulier decepit me.* Jákoż, mali ſię prawdá mowić; czáſem ći, á teraz zwłaſzczá w Polſzcze, iáko w nieprawoli, ták y w karánie Boſkie, tá płeć zbyt płodna, naywiękſzego w Koronie złego,

Ibid. Niewiáſty winne: á zwłaſzczá owe Phutyfárowe w Egipćie żony, co gwałtem do grzechu, niewinnych Jozefow Młodźieniaſzkow, dopieroż opiłych, á cudzych Mężow ćiagną: *Ap-*

Isaia 4. *prehenderunt virū unū mulieres ſeptem*: á bá iuż nietylko ſeptem, ále y iáwnie wſzetecznie námawiáią; á przećię bez wſtydu mowią, że im gwałt czynią. Acz y Mężowie Polſcy, cále iuż zniewieśćieli, ieżeli nie w poczćiwośći, przynamniey w męſtwie y dawney dźielnośći. Ale ponieważ o męſzczyznie choć ſpolnie cudzołożniku, y ſamá (ſnáć *metu reverentiali*) milczy Ewángelia, y ia go potępiáć niechcę áni śmiem tykáć! zwłaſzczá

zwłaſzczá że mowiąc ſobie powſzechnie prawdę! cáłać to iuż práwie Polſká, wielka cudzołożnicá! Bo oprocz formálnych cudzołoſtw, prywatnie zágęſzczonych, (ták dálece, że ſię iuż imieniem *galanto mi*, bez wſtydu ſzczyćić śmieia) máłoż publicznych; á przećię BOG wie, y piekło wkrotce będźie wiedźiáło, iáko nieſłuſznych rozwodow? ktore iednák ſamego Chryſtuſa wyrokiem, cudzołoſtwem traca: *Qui dimiſſam duxerit, mœchatur.* Mat.19 Dopieroż? á małoż cudzołoſtwa? o tym co żywo myśli, zeby co cudzego ułowić. A zgołá, káżdy grzech ćięſzki, á zwłaſzczá cudzych, dopieroż duchownych dobr, gwałtowne łupieſtwo, to cudzołoſtwo, á ieſzcze świętokráctwo, gdyż káżdy práwie grzech śmiertelny ieſt práwie ślubnie BOGU poprzyśiężoney ná Chrzćie. S. wiáry nie dotrzymánie. Y dla tegoć *Per quæ quis peccat, per eadem punitur:* (á tá też Polſká, cudza ſię łożnica, od ták wielu lat ſtáłá, gdy do niey, iák do właſnego łożyſzczá, cudze Narody *de cubilibus Leonum, & Draconum,* Cant.4. co raz przychodza, y w niey ſię iák w miękkiey pośćieli, rośćiagáia; á Synowie Koronni y dźieći właſne, á ubodzy Polacy, pod Niebem, po ulicách, po twárdych brukách, y ſmrodliwych gnoiách, leżeć, ięczec, umieráć muſza? *Filij autem Regni eijciuntur foras.* Dla tegoć tákże, ná tę powſzechna cudzołożnicę, nie tylko iednym, álbo y drugim kámieniem, ſurowość Boſka rzuca, ále cáłe kámienie, mury, y Miaſtá, bá práwie cáłego Páńſtwá ruinę wáli; y ſłuſznie, gdyż y nayłáſkáwſzy Moyzeſz, *Mandavit hujusmodi lapidare.* Ioan. 8.

Ey Ss. Polacy dawnieyśi, á zátym w práwie, y w ſpráwách ludzkich, á zwłaſzczá Polſkich, ná Trybunałe Sędziego BOGA biegleyśi Pátronowie; w ták złych terminách zoſtáiaca, bá iuż upadáiaca Polſkę, choćći przeświádczona cudzołożnicę, przećięż niegdy Oyczyznę y Mátkę Wáſza, dźielno záwſze poważna dzwignićie inſtáncya; á przynamniey ieſzcze o dylácya do poprawy żyćia; dekretu śmierći, prośćie! Lecz przebog co iá to widzę y ſłyſzę? nie tylko w deſperowána tę ſpráwę wchodźić, dopieroż iey áſſyſtowáć niechca. Ale owſzem, ledwie ſię w Inſtygatorow, bá więcey rzekę, w Exekutorow ſpráwiedliwośći Boſkiey, owi niegdy Pátronowie Polſki nie obroćili! *Vt faciant in ea judicium conſcriptum:* Pſ.149. y ieſzcze, zá iednę to ſobie pochwałę máia, *Gloria hæc eſt omnibus* Ibid.

 Sanctis,

Psal. 67. *Sanctis, lavare manus in sanguine Peccatoris*! ſami iey niewdźięczność, ná niewſtydliwe oczy wyrzucáią; ſami præiudykácyi innych Páńſtw, Narodow, od BOGA zgubionych przywodzą: y właſne ná nię kondemnaty zárzucáią: zgołá pierwśi kámieńmi ná tę cudzołożnicę, iáko ſami bezgrzeſzni, zá dekretowym ſamego Chryſtuſa wyrokiem, rzucáią: *Qui ſine peccato eſt, primus in eam lapidem mittat*: Bo ſię ták wiele rázy ná iey popráwie, y obietnicách, záwiedli. A dopieroż, niewinny, y wſtydliwy, a práwie Anielſki Młodźieniaſzek, iákby bez ćiáłá ſzczerą KOSTKA STANISŁAW, dáleko od tego ścierwu, iák Rzym od Polſki, owſzem iák Niebo od źiemie, ktory słowká iednego, mniey pocżćiwego, ſłucháć nie mogąc, wſtydliwą mdłośćią pod ſtoł upada, woląc ráczey pod ławą, tá S. KOSTKA leżeć, niż z niewſtydliwemi ludźmi zaśiadáć. Czytamy wprawdźie, iáko młodźiuchny Dániel, obwinioney, bá iuz y ná śmierć, tákże o cudzołoſtwo, potępioney Suſánny obronił: ále Suzánny niewinney. Lecz ták publiczney nierzadnice, kto ſię obrońcą bydź podeymie? kto ná porękę weźmie? Chybáby, świeżſzych zwłaſzczá iey zbrodni, nieświádomy: A lubo niegdy w niey urodzony, (żeby przećię przyrodzoną do niey miał inklinácyą) dáleko iednák od niey, bo áż w Więdniu, w náukách y dobrych obyczáiách, od *Societatis* Mágiſtrow wychowány, á ieſzcze dáley, áż w Rzymie, od ſtá lat y dáley, umárły, y pochowány. Táki ſię tuſzę ná Trybunale JEZUSOWYM, ſtawáć przy obwinioney Polſzcze, y zá nię ſię záſtáwiáć, ázaſz ośmieli? Bo iáko *dulce bellum in expertis*, ták ſię też ſnádniey, nie wſzyſtkich grzechow y mánkámentow, świádomy Pátron, ſpráwy podeymie.

Ioan. 8. Juz ſię rozumiem domniemywaćie o kim tu mowię: to ieſt, o náſzym STANISŁAWIE. Jákoż pátrzćie, iáko ten naymnieyſzy, (czym go bydź wzwyż pokazałem) Práwicy JEZUSOWEY *Societatis* Páluſzek, naymiłośiernieyſzego Sędźiego JEZUSA, do łáſkáwego Dekretu ſkłonił: *Inclinans ſe Digito ſcribebat in terra*, y tenże Páluſzek, z prochu od źiemi, przy ſublewácyi niegdy podnioźſzy, dźiś záś przed, y nád naywyżſzą ná źiemi Głowę, onże wynioźſzy, tymże Pálcem, cudzołożnicy, (ále iuż dáleko łágodniey, niż dźiś morzu pogroźił, y ſpráwę zágodźił y uſpokoił: *Vade in pace, & ampliùs noli peccare*. Ináczey; ieżeli ſię od tych czas, ná podobne interpozycye,

Ibid.

zycye,

życye, z Krolem Báltázárem, á ieszcze z dobr y kielichow Kośćielnych upiiáć będźiesz, y znowu cudzołożyć, y cudze złoto, zwłaszczá Kośćielne, ná zbytki włáśne łożyć; wiedzze o tym, że ná ćię nie ieden tylko tenże páluszek, ále wszyscy Swięći, y Swięte Boże, to iest, iák Pálce u Ręki Boskiey, *Justorum animæ in manu DEI.* pisáć ná ćię ostátni Dekret śmierći, będą; iuż nie tu nisko ná źiemi, ná mieyscu miłośierdźia, ále wyżey ná ściánie, iák ná Niebie; *Apparebunt digiti, quasi manus scribentis in pariete:* á ieszcze *contra candelabrum*, to iest po zaśćiu słońcá, y gwiazd zrzuceniu z niebá, y z firmámentu; *Sol obscurabitur, & stellæ de cælo cadent.* Zgołá ná sadźie iuż bez nádźiei ostátnim. Dan. 5. Ibidem. Luc. 21.

Przy męce swoiey, skazał pod miecz, náwet y suknia swoię, ácz tylko zwierzchnia, álbo płaszcz Pan JEZUS: (ále iákoż ochrániáć miał sukni, ktory ćiáło swoie ná tyśiąc mieczow y śmierći wydał) Rośćięli tedy płaszcz ow ná cztery cztery częśći żołnierze, y podźielili między się, o czym Prorockim Duchem Dáwid: *Diviserunt sibi vestimenta mea.* Ale kiedy do owey sukienki álbo interuli przyszło, ktora się nigdy od Boku JEZUSOWEGO oderwáć, y zwlec nie dáłá, ktora z Pánam JEZUSEM z dźiećiństwá zá towárzysz rosłá, y ledwie do skory nie przyrosłá, że y spáć bez niey, y uspokoić się nie mogł; w ktorey się Pan JEZUS *singularissime* iedynie kochał *super vestem meam*, nie tylko iedná, ále y nierozdźielna, bo niezszywána, *Tunica inconsutilis:* Ták dálece, że wolał Ręce, nogi, y serce náwet sámo, zdáć pod żelázo, niżeli owę sukienkę: y dla tego Boskim nátchnieniem, iáko piorunem zráženi káći, záwołáli: *Non scindamus eam, sed sortiamur de ea!* y ták, zá włozeniem się KOSTKI, sukienká owá wewnętrzna, wcále zostáłá, dáli iey nieprzyiaćiele pokoy. Ioan. 19. Psal. 21. Ibidem. Ioan. 19.

Teraz się pytam: co to są w koło pobliższe Prowincye, Koronie Polskiey przedtym podległe? tylko powierzchny iákiś płaszcz Páństwá, ktory práwie wedle liczby częśći świátá, ná cztery tákze częśći (iák kiedyś płaszcz Prorocki przed Roboa) rośćięty w czterech przednieyszych Prowincyách, Ukráinie, Inflánćiech, Slasku, y Prusach, od Polski dawno, nieprzyiaćielskim żelázem odćięte. Juześmy się tylko práwie przy sámey Polszcze, przy Oyczyźnie, przy Máćierzystey, w ktoryeśmy zrośli sukience, nie zszywáney z rożnych Na- Regum.

rodow

rodow y ięzykow, zoſtáli: Alec y tę z nas, ledwie nie z ſkorá zdźieráiá, y ſnáć między ſię podźielić myślą nieprzyiaćiele náśi. Bá nawet y my ſami, (ná co ſię ſerce od żalu rozśiádáć y dźielić muśi,) my mowię ſami, w rożne ſię dźielim pártye, záwołáćby choć z Pogáninem Fárſaliyſkim Poetą: *Quis furor ó Cives!* Y tákże ná wewnętrzną JEZUSOWA ſukienkę łáſkawśi káći byli? niż wy ná właſney Mátki y ſwe wnętrzności? ach przynamniey oſtátká nie rośćinaymy, nie dźielmy; *Non ſcindamus.* zdaymy ſię y rzućmy ná koſtkę, á ſobie przynamniey daymy pokoy. Ták zá przyczyną KOSTKI, wcále Koroná zoſtánie. A w oſtátku, ieżeli iuż y ten oſtátek rozdwoiemy, bá y ná więcey ſnáć części podźielemy. *Diviſum eſt Regnum*: Ty Polſkiemu Orłowi ták obárczonemu, y obćiętemu, ták rozerwánemu, odday wet zá wet STANISŁAWIE! A iáko niegdy Krákowſkiego Biſkupá Imienia y Oyczyzny twoiey pierwſzego Pátroná, W. STANISŁAWA Ciáło, Boleſławá żelazem, ná tyśiac ſztuk rozćięte, Orłowie ſponámi ſwoiemi ſpoili; Ták teraz, *Lechicæ Aquilæ, Tu Corpus aduna*: O co ſię choć cudzoźiemſki Neoteryk do STANISŁAWA przyczynia. Jákoż czynił to nie raz do tych czas, ten młody náſz STANISŁAW; otoli iáko niegdy; oſtátni pálec od ryby oddány, Biſkupiego Ciáłá S. dopełnił cáłości; ták y dźiś naymnieyſzy ten Práwicy Boſkiey (iákom wyżey pokazał) Páluſzek B. KOSTKA, do Relikwij Swiętych Kánonizowánych, *ad Corpora Sanctorum in Pace ſepulta*: przyłożony, pożądáne Polſzcze ziednoczenie, cáłość, á zátym Pokoy przywroci.

Lucan.

Dan. 5.

Eccl. 44.

Ale iuż po dłuższym ná źiemię wyśiadzeniu; wroćmy ná morze do Jonaſzá. Uchodźił przed twarzą zágniewánego Bogá, ten Prorok, iuż ſię ná morze puśćił, áż oto y tám go ten, ktory wſzędźie ieſt záwſze, z tyłu, z boku, ná czele, z gory, z dołu, y zgołá zewſząd ściga, BOG náſz nieogárniony; y cáłym Niebem, źiemią, y morzem zámieſzánym; nád wiátry y pioruny prętſzy, zbiegá dogánia, poprzedza, zewſząd otacza, y nawáłnośćią iáko wáłámi Miáſto, okrąża Okręt, Trwożą ſobą Fliſowie, Kupcy, y wſzyſcy, co żywo, rzeczy ćiężſze, bá y towáry, y iuż ledwie nie ſamych śiebie, rzucáią w morze; ſam tylko Jonaſz, w owym powſzechnym wſzyſtkich, y ſwoim właſnym niebeśpieczeńſtwie, śpi ná to

Jon. 1.

Ibid.

ná obie

ná obie uſzy; ſprácowáne w dálekiey ucieczce kośći, ná dnie Okrętu rzućiwſzy. Dopiero w ták żdeſperowánym niebeśpieczeńſtwie: do koſtek, y loſow áppellácya: áż pádłá kość nieſzczęśliwa ná Jonaſzá: ále z tym wſzytkim, morze ſię burzyć nie przeſtáie, á okręt iuż práwie tonie. Obudza tedy Jonaſzá, y o pádnieniu ná niego kośći, oznaymia. A on Prorockim záprawdę Duchem, y wielkim ſercem, (ná co ſię ledwie Atheńſki Codrus, y Rzymſki Curtiuſz, odważył: co potym naydoſkoſkonáley naywyżſzy Páſterz *Animam ſuam dans pro ovibus ſuis* Zbáwićiel náſz uczynił) ſam ſię iednego zá wſzyſtkich zdrowie odważył ná dno morſkie, *Proijcite me in mare.* Co iák ſię ſtáło, záraz ſię morze burzyć przeſtáło: y ták *Facta eſt tranquillitas magna.* Ná dwoiákich cu, że ták rzekę kośćiách, uſpokoienie morzá záwiſło: Naprzod ná koſtki ſłoniowey czytam iákiey rzuceniu; potym iuż oſtátecznie, naybárdźiey, ná wyrzuceniu w morze, Prorockich, z duſza y z ćiáłem kośći. *Ioan.10*

Tu iuż w tym morzu,iák w przeźrzoczyſtym zwierćiedle, KOSTKI náſzego, nieporownáne z Jonaſzem obaczmy podobieńſtwo. Azaſz STANISŁAW, przed zágniewánym Oycem, ſucha nogą przez rożne wody ućiekaiacy, y widzenia ſię y ztowárzyſzenia z Pánem JEZUSEM, *Per mare, per terras, per tot diſcrimina rerum,* ſzukáiacy, ázaſz mowię nie *plus quàm Jonas Hic?* A nádewſzyſtko, Ss. B. KOSTKI Relikwie, od Głowy poczawſzy, w Kośćiele tym ſpoczywàiacey; czy to nie Prorockie kośći? Czytam w Ekklezyáſtyku, że tám gdźieś kośći Jozefa prorokowáły! záś rowniuśieńka niewinnego JOZEFA y STANISŁAWA náſzego párállelę, y wyżym pokazał, y teraz dáley prowádzę: Wy kiedy JOZEFA Imię odemnie uſłyſzyćie, STANISŁAWA rozumićie; toſz y wzáiemnie obáy młodźi Bráćia, obáy, ſtárſzym Bráći, obyczáymi przećiwni; dla tego obáy od nich w nienáwiśći miáni; Obáy z ſukienki, Panięcey zwleczeni, á w uboga śiermięgę ná drogę dáleka przyobleczeni; obáy od ſwoich dáleko, nieznáiomych ięzykow, *Linguam quam non noverant,* ſłucháć muśieli: Obáy od Oyca, ieden boleiacego, drugi od zágniewánego opłákáni; y zá pożártych od zwierzow gdźie ná drodze, przez dźikie puſtynie idacych, oſadzeni; Obáy żelázem y łáńcuchem, ieden od Oycá pogrozonym, drugi od Páná *Mat.12.* *Eccl.49.* *Psal. 8.*

F2 przyko-

Ps. 104. wánym, obćiążeni; *Ferrum pertransijt animam ejus.* Obudwu miłość Pańska, iák płomień rospaláła, *Eloquium Domini in-*
Ibidem. *flammavit eum.* Náostátek JOZEF z więźienia, á KOSTKA z ćiáłá wyszedszy, od naywyższego, ow w Egipćie, á ten w Rzymie, Monárchy nád ludźi podwyższeni; ow ná Krolewskim Tronie, á ten ná Ołtarzu Boskim postáwiony; Ow JOZEFEM, álbo JEZUSEM, á ten JEZUITA; to iest obáy, Zbáwićielami w desperowánych rzeczach názwáni! Y przyszłá tá wiádomość do ich Rodźicow, y Bráći, ktorzy dopiero nierychło swoie, ktore śpiącemu JOZEFOWI, á czuiącemu y w nocy ná modlitwie STANISŁAWOWI zádawáli, uznawáć poczęli szaleństwo; *Nos insensati vitam illorum æstimabamus*
Sap. 5. *insaniam, & finem, sine honore.* Bo ktożby się był w łáńcuchách y w więźieniu; lubo Egipskim, lub w dobrowolnym Zakonnym, á zwłászczá *in Societate*, ktora się godnośći wszystkich y ślubem wyprzyśięga; kto się był mowię, ták wysokich tytułow, y naywyższych Honorow Swiętych spodźiewáł?
Ibidem. Aż oto *computati sunt inter Filios DEI!* Y moy Syn, y nász
Ibidem. Brát KOSTKA, *Os de ossibus nostris*, między Swiętych policzony, *Inter SANCTOS SORS.* W tym tedy morzu, iáko w zwierćiedle widźiemy, że Relikwie B. STANISŁAWA KOSTKI, są właśnie iák Prorockie Jonászá álbo Jozefa kośći: *Ossa Joseph, prophetaverunt*, záczym y proch sam z tey KOSTKI, iák piasek ná brzegu morskim, zá grobla, y támę stánie; o ktorą się y nayśilnieyszę burzę, y nawálności rozbijáć
Iob. 8. muszą. *Hic confringes tumentes fluctus tuos.* A ták zá rzuceniem y medyácyą niegdy Jonászowey, á dźiś STANISŁAWOWEY KOSTKI, iáko oboiey Prorockiey, wichry, y wielkie niepokoie morskie, ustáną; á pokoy nie mnieyszy stánie, *Fiet tranquillitas magna.* Więc iuż Kazánie y mowę moię zámykam, wspomnionym wyżey Łukiem Niebieskim, *Arcu triumphali*, Herbowna Oycá S. Papieżá TENCZA, ktorą *Filiam PACIS* zowią Poetowie. Boska záprawdę stáło się ordynácyą, że do Honorow Niebieskich nászego STANISŁAWA, sámi trzey KLEMENSOWIE Papieże się przyłożyli. Z ktorych KLEMENS VIII. tytułem Błogosłáwionego; KLEMENS X. Msza pozwoloą; á náostátek dźiśieyszy KLEMENS XI. Kánonizácyą wsławił po cáłym świećie S. STANISŁAWA. Záczym pewna ztąd wrożká, że kiedy y do
tych

tych naywyżſzych Tryáryuſzow Rzymſkich rzecz przyſzłá, pewne zwyćięſtwo, á zátym pokoy, Bo gdźieſzby ſpokoyniey bydź miáło? iako gdźie potroyna Łáſkowość, y ſamá *CLEMENTIA regnat* w STANISŁAWIE!

Jużem chćiał Kazánie ſkończyć: ále co ſobie przypominam, w tym y was ſłucháczę, ná końcu nápominam. Nie ták ſię przećię náGrę yKOSTKĘ ſpuſzczáć, żeby iuż ręce opuſzczáć; álbo (uchoway BOŻE) w nádźieię B. STANISŁAWA, bá choćby y wſzyſtkich Ss. przyczyny, grzechow przyczyniác. Ináczey; byłoby to, y z BOGA ſzydźić, y z Swiętych iego źártowną ſobie igráſzkę czynić: *At tu, ne lude Deos!* Dobra nádźieiá, ále præſumpcya nie dobra! Pewna przegrána, kto reki do KOSTKI nie przyłoży; dopieroż kto ſię iey pálcem dotknąć nie myśli. Stáre, ále prawdźiwe Przysłowie: *Cum Jove manum move.* Kto chce lub publicznego w Oyczyznie, lub prywatnego ná ſumnieniu, uſpokoienia doſtápić trzebá, z dźiśieyſzym Ewángelicznym Pánem JEZUSEM nie doſpáć, trzebá ſię z Jonaſzem w morzu ohynąć; trzebá ſię ná trzydniowe przynamniey rekollekcye, by w Wielorybie zámknąć; trzebá y w ſłonych gorzkiey pokuty łzách opływáć! Głoſzą przy národzeniu Páńſkim pokoy Aniołowie, *Pax hominibus*, ále z dobrym przydatkiem, *Bonæ voluntatis.* Głośi potym, y ſam Pan JEZUS, po ſwoim zwyćięſtwie z śmierći, y tryumfalnym Zmartwychwſtániu tenże pokoy, ktory zá iego między źiemią y Niebem ná Krzyżu medyácyą ſtánał. *Stetit in medio, & dixit, Pax vobis.* lecz záraz támże kondycye pokoiu, ná utwierdzenie y dotrzymánie iegoż, pokazał Ręce, Bok, y Nogi przebite. *Cum hoc dixiſſet, oſtendit eis Manus, Pedes, & Latus:* chcac to pokazáć, że do ſtátecznego pokoiu, y właſnemi ſię rękomá przykładáć bá y przybijáć, czyli przebijáć? przez nieprzyiaćielſkie oręże, potrzebá: kto chce pokoiu, (á ktożby niechćiał?) trzebá ſię wprzod żeláza, by też obiemá chwyćić rękomá; trzebá pierśi y Boku mężnie ná włocznią nádſtáwić, choćby też y wrość w ręce, y wſkroś przeniknąć, ſerce żelázo miáło. Trzebá ſię y do oſtátniey nitki obnażyć, y wyprzedáć. Trzebá náoſtátek gdyby ináczey bydź nie mogło, y nayzacnieyſzą duſzę, iákoby *vilem & venalem animam*, łożyć *ſub Haſtam*, ná przeday puśćić: kto ſię chce, tey drogiey perły, *unionem* *Ibidem.* *diſſiden-*

Luca. 2. *Ioan. 20* *Ibidem.*

diſſidentium animorum, to ieſt pokoiu dokupić. Dla tegoż w teyże tám Ewángelij, tenze P. JEZUS chwieiącemu ſię, y práwie w niewierności iuż tonącemu, y ták o Zmartwychwſtániu Páńſkim, iáko y o pokoiu od Páná ogłoſzonym, powątpiwáiącemu Tomaſzowi; y ſwoię Rękę podáie, y Tomaſzowe
Ibid. bierze, y do Boku, iákoby do otwártego pokoiu, mile prowádźi; *Offer manum tuam!* y dopiero go, przez ſpolne záręczyny, dawſzy ſobie wzáiemnie ręce, w Wierze o prawdźiwie pewnym pokoiu utwierdza; *Et noli eſſe incredulus, ſed fidelis.*

Jam wam do tych czas Polacy moi, o pewnym pokoiu, przez przyczynę S. KOSTKI Rodaká y Brátá náſzego, *Os de*
Pſ. 121. *oſſibus*, opowiádał. *Propter Fratrem meum & proximum v:ſtrum loqu:bar pacem*, wzwyż pomienionym Pſalmie. Ale do mego głoſu, trzebá wáſzego táktu; do inſtrumentu, trzebá y ręku; ſkrzypce bez duſze, wiárá bez dobrych uczynkow; oboie
Jacob. głucha trupiżna tráci, *Fides ſine operibus, mortua.* Dla tego, y ow Krol w Ewángelij, y Dáwid wzwyż pomienionym Pſalmie, nie o ſam pokoy,(bo to wſzyſcy potráfią bez roſkazánia *Pacem te poſcimus omnes*) ále o to, co do pokoiu nalezy, o cnotę, o boiaźń Bożą, prośić P. BOGA, y Ss. iego każe: *Rogate*
Pſ. 121. *quæ ad pacem ſunt*: y niżey ſamże záraz ſię káżdemu w ſzczegulności explikuie: *Fiat pax*, ále y w twoiey y w twoięy, &c. y w nas wſzyſtkich cnoćię, y poprawie: *In virtute tua & tua,*
Mat. 28. *&c.* A nie tylko mowić coś o pokoiu; bá chocbyś my go y tyśiac rázy powtarzáli: *Dicunt pax, pax, & non eſt pax!* bo tylko *dicunt, & non faciunt.* O więc ieżeli wy ſłuchácze moi, ręku wáſzych do mego ięzyká, y do uſt nie podnieśiećie, wſzyſcy zápewne, głodem, powietrzem, y woyną poginiećie, *Omnes ſimul peribitis.*

A żebym Oratorſkiey od Suáryuſzá uſzedł przymowki; ieſzcze do brzegu morſkiego dopádnę, ábym zkadem záczął, tám y ſkończył, *in tempeſtate.*

Act. 27. *Actorum* 27. Powſtáłá tákże rowna dźiśieyſzey nawáłność, ná Okręt w ktorym był S. Páweł. Y iuż żadney nádźiei nie było o ſalwowániu. *Spes nulla ſalutis.* Aż oto, pokaże ſię Anioł Páwłowi, y imieniem Boſkim o wybáwieniu wſzyſtkich áſſekuruie. Co Páweł záraz oznáymił, y Setnikowi żołnierzy, y Sternikowi okrętu. Z tym wſzyſtkim, ſkoro Fliſowie uchodźić z okrętu ukradkiem, w łodce chćieli, áż S. Pá-

weł

wel Setnikowi: *Nisi hi manserint, vos salvi fieri non potestis!* Niech tu uczone Szkoły uważa, przeciwne niby z ust Anielskich, z Apostolskich Parádoxa: *Donavit tibi DEUS omnes,* mowi Anioł; *Vos salvi esse non potestis,* mowi Apostoł. Otoli oboiá szczera prawdá, ále nie bez *Nisi.* A gdźież są owe wászex Dworskie, y názbyt dworne o Prædestynácyi diskursy, y polityczne máximy? *Prædestinata neminem prætereunt* prawdá! To iuż się ná to spuśćić? to iuż ręce opuśćić? A to nie prawdá! Trzebá do Boskiey prædestynácyi, y nászey cooperácyi; do Swiętych zá námi instáncyi, y nászey ápplikácyi. Bo ná coż orzesz, y śieiesz? ná co około źiemi prácuiesz? á wieczność y zbáwienie, ná samę prædestynácyą spuszczász? iákoby rownie BOG nie przeyrzał, co się ná źiemi, á co ná Niebie stánie? Alec iuż czásu do tego dyskursu nie mász: Więc was z nim, do PIOTRA S. y tego, y cáłego Kátolickiego Kośćiołá Sprawce y Doktorá naypierwszego odsyłám: *Satagite, ut per bona opera, certam electionem vestram faciatis:* A ták zbáwieni, Błogosłáwieni, bá y Swiętemi będźiećie. Nie ták bezbożni, y nie raz nie ták! *Non sic impij, non sic! sed quasi mare fervens.* Dopiero ná ten czás, pysznym á prożnym nádęte wiátrem, spuszczáia zagle; kiedy iuż blisko brzegu, y końcá żeglowánia. Dopiero, płonno łákome nádźieie, iáko omylne fale, o kámień rozbiiáia grobowy; kiedy iuż źiemiá y piasek śmiertelny ná oczy tudźiesz przychodźi: *Hic confringes tumentes fluctus tuos.* Dopiero, smrodliwego ćielská wylewy, ktore iáko wodę złopáli, *Bibunt sicut aquam iniquitatem;* támowáć myślą! Dopiero zazdrośći y gniewy, burzącego się, y pieniącego morzá, *Iras feri maris, despumantes confusiones;* chcą uspakaiáć. Dopiero rozboyne zdźierstwá y zbiory, z okrętu wyrzucáć będą; *Divitias quas devoráverunt evoment!* Dopiero náostátek, rádźiby grzechow, iák zástárzáłych trupow, chcąc niby obćiążonemu ulżyć sumnieniu, pozbyć: Dopiero mowię; kiedy iuż ná hak ostátni przyidźie! kiedy śmiertelna nawálnicá, o łoszko ich, álbo o źiemię uderzy. Kiedy się mięszáć, bokámi robić, pierśi nádymáć, gárdło flegmą zálewáć, dusić, y tonąć ostátnie poczną! A náostatek, kiedy się ná samym brzegu okręt o kámień grobowy rozbije, że się ledwie przy iedney trunnie, álbo desce, y to nie záwsze, zostáną

Ibidem. Ibid. 2.Pet.1. Isai.57. Iob. 15. Iud. 13. Iob. 26.

Isai. 57. Y dla tego, *Non est pax impijs, dicit Dominus*; náwet y w ten czás; y owszem naymniey ná ten czás, kiedyby ná wczás, ná całą wieczność odpocząć trzebá w Pokoiu! Będąc y oni, álbo przynamniey zá nich Kápłáni, ná Ss. rátá wołáć; *Subvenite Sancti DEI.* ále iuż dármo! choćby ná sámę Krolową wszystkich Swiętych z owym tonącym Sodálisem wołáli: *Monstra te esse Matrem!* to sobie *Responsorium*, álbo piorun z záchmurzonego Niebá usłyszą: *Non monstrasti te esse Filium!* Niechże się záwczásu życie wásze z niewinnym Przeczystey Pánny y Synem STANISŁAWEM pobráta w obyczáiách; to ták przy śmierći, oboygá doznáćie obrony.

Zaglu ná Másźćie, JEZU ná Krzyżu rozpięty; poday nam, w owey ostátniey toni, *ultimam in naufragio Tabulam*, Krzyż twoy Swięty: ábyśmy *in osculo pacis*, w słodkim Ran Twoich pocáłowániu umieráiąc, w wiecznym Po-
Isai. 32. koiu, *in pulchritudine Pacis, in requie opulenta*, z Tobą y z twymi Swiętemi ná wieki żyli. *Fiat, Fiat, Fiat* Niech się ták stánie!

AMEN.

V siue inflammata. Denique audiatis quæ scripta sunt ab eodem Gal. 6. Epid. com. 4. non longè à fine. *Nam quæ non valde nocent, dare interdum ijs oportet, qui vehementer ipsa concupiscunt. Sic & ego* (paulo post subiungit) *multam gelidam aquam dedi in ijs morbis, in quibus postridie vsus ipsius conueniret, hoc solum gratificatus, quòd non optimum tempus expectauerim.* Quare si Gal. vt gratam rem faceret ægrotanti, eique morem gereret, congruum potioni aquæ frigidæ tempus omnino expectare noluit, quanto verisimilius est hoc ipsum seruasse in febre verè ardente, ex qua, si protraheretur auxilium, tabes, & interitus quoque impendebat? Mea igitur sententia est, in verè exquisita febre ardente, etiam ante coctionis notas, vtiliter frigidam exhiberi, cuius quoque sententiæ existimo fuisse Gal. in iam allatis locis, putoque Auerroem in hac re nihil prorsus boni
B excogitasse, quod ex Galeni commentarijs elici etiam non possit. Quærebatur à me præterea, an in curando Causone, pro putrescentis bilis expurgatione, vti hodie possimus lacte asinæ cocto, aut eiusdem sero, quemadmodum in consuetudine fuisse videmus tempore Hipp. qui in tali febre hoc remedij genus adhibebat, vt patet 4. de rat. vic. in acut. Sæpissime ostendi vobis medicamenta purgantia, quibus vtebatur Hipp. vt plurimum fuisse impense calida, & acria valde, auctore etiam Galeno 2. aph. 28. & alibi sæpe, a quibus propterea febres ipsæ non parum exasperabantur, præsertim si de illis sermo sit, quæ ex calidorum humorum putredine oriuntur, & de ardentibus maximè, ideoque censeo Hippocratem huiuscemodi medicamenta extimescentem ad lac descendere voluisse, & illud in primis, quod aliorum frigidissimum, humidissimum, ac de-
C nique tenuissimum esse non ignoramus, etiamsi nec eidem Hippocrati ignotum esset, lac omne febricitantibus nocuum magnopere esse; illud tamen exhibuit nomine purgationis, & vt minus noxium purgantibus illis, quibus ipse vti consueuerat, quæ propterea etiam damnat non vno in loco, si in morbis calidioribus, & canicularibus diebus vsurpentur. Nostra verò hac tempestate, cum ingentem habeamus syluam medicamentorum, quæ, ne a re nostra discedamus, calidos, & biliosos humores educunt, nec vlla ex parte corpora febricitantium excalfaciunt, inter quæ primas obtinent syrupi, & rosaceus, & violaceus solutiui nuncupati, mea sententia est, nullo pacto periclitandum in re non necessaria, ideoque vos hortor vt his, vel alijs consimilibus in febrium curatione vtamini, reliquis, quæ non sunt adeo tuta, omnino prætermissis. Illud equi-
D dem non silebo, serum lactis, quod sit optimè præparatum, & ab omni tum casiosa, tum butyrosa substantia depuratum, magnopere conuenire in febribus ipsis, præsertim si copiosè satis offeratur, ita vt non alterantis solum, sed & purgantis rationem habere possit. Sic enim videmus laudatum, & vsurpatum fuisse ab Hippoc. & ab alijs, & sic etiam hodie Venetijs, Patauij, & Bononiæ a doctissimis illis Medicis præscribi certò scimus. Præparant autem albumine oui, & succo limonis, vt aqueam substantiam in omnibus ferè æmuletur, licet Dioscoridis tēpestate, & Gal. etiam ęuo ita prępararēt, vt cocto iam per oxymel

lacte vas æneum plenum aquæ frigidæ assidue immitteretur, qua de re legatur A
Dioscorides cap. proprio. Copiose quin etiam siue lac, siue serum propinandum est, quod similiter nos veteres ipsi docuerunt, quos constat non minus quàm duodecim cotylas præbuisse; Cotyla verò, & hemina idem sonat, estque dimidium sextarij, quia sextarius binas capit cotylas, & cotyla decem continet nostrates vncias. In morbis renum, & vesicæ, dico potissimum in vrinæ ardore, & illarum viarum exulceratione, me etiam scitote, vtrumque in ea dosi, & quantitate non semel ægrotantibus vtiliter imperasse, sed in febrium quantumuis ardentium curatione adhuc ita liberaliter vsus minime sum. Quæsitum etiam à me fuit, an cum ratione imperetur a medicis pro potu in huiusmodi febre mulsa appellata, qua & Hipp. & Gal. similiter in Causone, vt nostis, vtebantur.
Eadem dubitatio viget in aqua hordei, quam Gal. 1. ad Glauc. in quotidiana B
proponit, cum præsertim in hoc ab Auerr notetur. 7. collig. Quantum itaque ad primum spectat, ex eo videtur augeri dubitandi occasio, quòd Gal. ipse 4. de rat. vic. com. 8. in febre ardente dicit omnia esse fugienda, quæ calefaciendo, & siccando febrem intendere possunt, vnde merito mellita quæque in febrib. omnibus calidioribus suspecta admodum sunt. Hinc Gal. ipse 10. meth. & cap. 9. de Marasmo dicit extenuatis, & marasmatis non conuenire mel, quia in corporibus aridis, & febriculosis facile inflammatur. Attamen, his non obstantibus, puto & Hippocratem, & Galenum in curatione ardentium febrium mulsa non temere vsos fuisse, dum eam ex arte paratam simplici aqua multa diluebant, imò & summa cum ratione illos huiuscemodi potionem aquæ frigidæ simplici
prætulisse existimo, quia licet aqua refrigeret insigniter, ac humectet, hoc nihilominus habet incommodi, quod frigida omnino cum sit tarde, ac difficulter C
penetrat, & diutius hærens in præcordijs a nimio calore in acutis febribus facile vitiatur, ac lædit; sed si aqua mellis copula per coctionem corrigatur, ita vt diluta mulsa remaneat, & ambo inuicem sint probe mixta, dico quod talis potio conuenientissima existit; Nam mel aquam facile, & cito in vniuersum corpus perducit, aqua verò melli contribuit, vt non facile in bilem transeat. Vbi verò Galenus mel damnat, cui dubium ei sermonem tantummodo esse de solo melle, non autem de melle aquæ castigato, cuiusmodi est mulsa, præsertim quæ fit ex quarta vel quinta parte mellis ad aquam? Romæ hoc tempore, & magis proxime accessuro æstiuo in ampla, & valde magnifica platea ad Agonem, quæ vulgò *Nauona* dicitur, a nescio quibusdam consimilis potio paratur, ibique venalis quotidie habetur, quam niue refrigeratam si quis semel abunde hauserit, totum corpus adeo refrigerari experimento constat, vt diu sine vlla prorsus siti, etiam natura sitibundus, etiam laboribus deditus, persistat. Nos autem hodie, mulsa ipsa relicta, aquam potius hordei vnà cum Iulepo violaceo, aut rosaceo, quod nimirum fit ex aqua violacea, aut rosacea, & saccharo simul coctis ad syrupi consistentiam, vsurpamus Vtuntur alij stillatitijs aquis ex lactuca, vel borragine, vel oxalide, vel vtroque intybo, imitatione fortasse magni Auenzoarij,
qui,

A si ad stomachum vomitiones, si ad aluum, fortem purgationem, velut eam quæ in venis, per vrinas debere vacuari admonet, docens nos diuersos purgādi modos, variasque partes, quibus repurgari ille humor possit, prout in vna magis, quam in alia abundat parte, & prout ad hanc, non ad illam tēdere videtur. A liene autem vbi fomes, & minera huius febris, per patentem ductum (de quo tamē ambigitur, cum Auicenna velit esse venam stephanicam, seu coronariam dictā, & Gal. in lib. de vsu partium vas dicat esse breue, seu venosum a summo prope lienem ramo ad ventriculi fundum protensum) humorem melancholicum, cuius metropolis lien est, transmitti ad ipsum vētriculum, vbi maxime progresso morbo iam multū extenuatus fuerit, & natura superior, nemo puto inficias ibit. Ex hoc velim obiter intelligas alterius quæsiti solutionem, quoniam & quæ ab
B alijs affertur mihi non vndique placet, vtpote nimis communis, & quæ non tam quartanæ, quam quotidianæ etiam febri conuenire potest; ex qua nimirum causa in quartana appetitus ab initio diminutus sit, & post initium maximus, vt experimento constat, & docuit Hipp. 7. epid. exemplo Onesia nacti, & Polychari; respondetur enim a Mercuriali, & aliis, quia initio ventriculus oppletus est pituita, quæ appetitum hebetat, & qua consumpta, progressu febris, appetitus excitatur; Verum huiusce rei vera causa, ni fallor, est, quia progrediente quartana, humor melancholicus, qui iam incipit a natura expelli, a liene in vētriculū reijcitur, qui cum austerus sit, & frigidus adstringendo, & corrugādo ventriculi os, appetētiam excitat, quæ torpet ante commeatum humoris, propter causas non ita supra allatas; ex sola enim pituitosorum succorum consumptione anorexia
C quidē cessaret, sed nōn tā magna excitaretur appetentia. Qua propter puto ego Gal. imperare ea, quæ vomitum prouocant in quartana, vt per os quoq; melancholici humoris febrem producentis portio extra feratur, ideoque ad validum, etiam vomitorium ex veratro albo deuenit, quod forte nimis alicui videri posset, si de expurgandis solum humoribus pituitosis in ventre contentis intelligi vellet. Addamus, quod si Gal. ad expurgandas tantum vētriculi cruditates vomitorium in quartana imperasset, multo ante morbi statum id fecisset, nec coctionis notas expectasset. Præterea id factum ab eo esset, ante quam diuretica præscriberet, nōn post, quia cum diuretica calida sint, tenuiumque partiū, ideo non prius sunt adhibenda, quam prima regio dicta excrementis vndique expiata sit, ne secum illa rapiant, obstructionemque augeant. Confirmat nostram
D sententiam quod subiungit Gal. eos, qui ad vomitum nō sunt idonei, quales qui presso, angustoque sunt pectore quique vomere non consueuerunt, vehementius per inferiora purgandos esse, supplendumq; per infernum ventrem, quod per vomitiones negatum est. Nam & hæc clare indicant ipsum ad humorem melancholicum respicere, non ad crudos primarum viarum succos, quem pariter humorem deorsum semper ducendum esse vult, iuxta id quod supra ex eo, & Hipp. ostensum fuit, nisi tamen adeo feratur, quia tūc quo natura vergit, eo deducere oportet, quod miror non animaduertisse viros Clarissimos. Ad id vero, quod obijci posset, quartanarios multos liberari vomitibus pituitosis non melancho-

125
ſkich
wſzy
ili.

Mo

świętá MARYA M
NA NIES

℣. IEZU, MARY
Niech w ſercu &c.
℟. Amen.
℣. Boże poſpieſz ſię &c.
℟: Pánie pokwáp ſię &c.
℣. Chwałá Oycu,
℟. Iak byłá ná

H

Co ... zam ... c? ... oty za
... dey miłoś
... ś mięczem
... bramá ... zona.